

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 380

מישיבת ועדת הכספים

שהתקיימה ביום ה', ב' בכסלו, התשמ"ז, 4.12.86, שעה 10:00

נכחו:

חברי הוועדה:

- א. שפירא - יו"ר
- א. אבוחצירא, נ. ארד, י. ארידור, י. ארצי
- פ. גרופר, א. ויינשטיין, א. ורדיגר
- י. כהן, י. מצא, ע. סולודר, ש. עמר, י. צבן
- ח. קופמן, ח. רמון, ש. בן-שלמה, ג. שפט,
- ד. תיכון

מוזמנים:

- א. קפלן - משרד האוצר
- ש. שמש - משרד הפנים
- י. זיו - ראש ות"ת
- י. לוי - ות"ת
- מ. שוסבויס - יו"ר ועדת השכר של ור"ה
- א. לוברבויס - מנהל הטלוויזיה הלימודית
- ע. וכסלר - עיריית ירושלים

ס. אלחנני - כלכלנית הוועדה

מזכיר הוועדה:

א. קרשנר

רשמה - ש. לחוביצקי

סדר היום:

- א. הצעה לסדר של חה"כ מצא בענין יבוא העגניות.
- ב. הצעה לסדר של חה"כ ורדיגר וצבן בענין שכר חברי הכנסת והצעה לסדר של חבר הכנסת שפט בענין השלטון המקומי.
- ג. שימוש ברזרבה כללית לשנת 1986 - פניה מס' 94.
- ד. שינויים בין סעיפים לשנת 1986 - פניה מס' 93.
- ה. שינויים בתקציב לשנת 1986 - פניה מס' 196.
- ו. שימוש ברזרבה הכללית לשנת 1986 - פניה מס' 130.

238

(נוקדה ביום 14.12.86)

א. הצעה לסדר של חה"כ י. מצא בענין יבוא העגבניות מספר

ב. הצעה לסדר לחבר הכנסת צנן

אני מתכנן לפתוח את הישיבה.
הצעה לסדר לחבר-הכנסת מצא.

היו"ר א. שפירא:

י. מצא:

אני חושב שזה יהא נכון אם נקיים ביום שני הקרוב דיון באותה עגבניה שעשויה להכות את האינפלציה או להבריא את האינפלציה. אנו שומעים שהולכים לקראת סבסוד העגבניה המיובאת ואני לא יכול להעלות על הדעת שוועדת הכספים לא תקיים דיון בנושא ותתעלם ממציאות בה עומדים לייבא עגבניות ולסבסוד אותן. אנו רואים חלמאות של הממשלה שיום אחד מחליטה לייבא את העגבניה, יום אחר מחליטה שלא לייבא אותה, שר אחד מצלצל ואומר שלא נתקבלה החלטה ושר אחר אומר שכן נתקבלה החלטה.

לכן אני מבקש, אדוני היושב-ראש, שיקויים דיון בנושא ביום שני ושיוזמנו לדיון כל הגורמים הנוגעים בדבר. אני מבקש שתפנה היום לממשלת ישראל ותבקש לעצור את אותו מטוס שאמור להגיע עם העגבניה המסונסדת עד לאחר שנקיים את הדיון.

פ. גרופר:

אדוני היושב-ראש, כשר חקלאות לשעבר וכסגן שר עברתי תקופות שהיה מחסור בעגבניות ארץ ויושב כאן שר אוצר לשעבר אשר ביהל אתי משא ומתן די בוקשה ודרש ממני לייבא עגבניות. אמרתי לשר האוצר לשעבר, מר ארידור: אני לא מאמין בזה, תרד מזה. ודוע ביקשתי את רשות הדיבור? - משום שאת 100 הטון האלה שעומדים לייבא זורקים וחוצה. פה עומדים לבזבז דולרים רבים ולפגוע בחקלאים של מדינת ישראל ובמקום לסבסוד את החקלאים של מדינת ישראל מסבסדים אחרים.

לכן אני מבקש להצטרף להצעה לקיים דיון דחוף

בנושא ביום ב' הקרוב.

י. מצא:

ההצעה שלי היא שנקיים את הדיון בסרם יגיע ארצה המטוס עם העגבניות.

היו"ר א. שפירא:

שמעתי את ההצעה לסדר ואני מודיע שאני לא מנהל עכשיו דיון על נושא העגבניות.

פ. גרופר:

רוצים לייבא את 100 הטון הללו כדי להוריד את האינדקס.

י. צנן:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר הערה בנושא אחר. מאזיני הרדיו שמעו הבוקר מפי אישיות כלכלית מאד בכירה במדינה התקפה חריפה על העלאת שכר חברי הכנסת וההשלכות שיש לצעד הזה על המשק. כן בשמעה מפי אותה אישיות גם הבעת רחמים בוגעים ללב לגבי אותם חברי הכנסת שצריכים להתפרנס רק משכרם כחברי כנסת.

אני מציע לדון בשני סעיפים: גם בדאגה של אותה אישיות כלכלית בכירה וגם בהסדרים לעבודה בוספת... לחברי הכנסת המסכנים שצריכים לחיות רק משכרם.

ע. סולודר:

אני מבינה שהדיון על העגבניות עלול להיות כפוסט מורטם, אבל כתקדים זהו מסט-קויס יוצא מן הכלל של חלמאות מסוימת וכדאי שהוועדה תדון בתקדים זה על-מנת שלא ביהא עדים לעוד חלמאות.

א. ורדיגר:
אני מצטרף להצעה של חבר-הכנסת צנן. שמעתי היום את הדברים ברדיו ואני חושב שהם היו נבחינת חוסר טקט. הדבר הוא חמור ביותר. היושב-ראש התבטא היום באופן חריף בקול ישראל לגבי אי העלאת שכרם של חברי הכנסת, וזאת כאשר ידוע לכולם ששכרם של חברי הכנסת לא עודכן בזמנו בשעה שהשכר בכל מגזר אחר במשק עודכן ולכן שכרם נשחק. אני נפגעתי מההתבטאות.

י. ארידור:
כך זה כאשר יושב-ראש הוועדה לא עושה אסיפה כללית.

א. ורדיגר:
אני נפגעתי במיוחד מההתבטאות הזאת על חברי הכנסת שאין להם פרנסה נוספת. אני מבקש שהבושא יועלה לדיון בוועדה.

ד. תיכון:
לענין העגבניות - כאשר מדד הירקות והפירות מתפרע ובעקבות כך מדד המחירים משתגע וכאשר כל עליה של אחוז אחד במדד מגדילה את החוב הפנימי ב-400 מליון דולר, אזי יש מה לעשות כשסחירי העגבניות מגיעים לאן שהם מגיעים.

פ. גרופר:
אתה צודק, אבל שיסבסדו את העגבניות מתוצרת הארץ.

ד. תיכון:
כשמנסדים עדיין לא יוצרים כמויות מספיקות של עגבניות. בלאו הכי הזמנו את מר פוגל ליום ד' לדיון על הסובסידיות.

י. מצא:
אני ביקשתי שהדיון בנושא העגבניות יתקיים ביום ב'. היושב-ראש יחליט.

ד. תיכון:
בלאו הכי קבוע אצלנו דיון בנושא הסובסידיות ואין הזדמנות טובה יותר מאשר לשמוע את מר פוגל גם בנושא העגבניות. אפשר להזמין לדיון ביום שני.

לנושא השני - שכר חברי הכנסת. אני לא תוקף אותך, אדוני היושב-ראש, אתה יכול לומר כחבר כנסת את מה שאתה חושב, אבל ועדת גנבצל פרסמה את מסקנותיה וועדת הכנסת אישרה אותן. יחד עם זאת, אני רוצה שתדע שהגב' אלהבני והוועדה ממונים על בגזרת השכר של חברי הכנסת כשזה כולל גם את כל שאר הירקות, שרים, סגני שרים ומנכ"לים וכשמאשרים את הנושא הזה פשוט צריך לדעת מה הן ההשלכות של החלטת ועדת הכנסת על מערכת השכר במדינת ישראל שמושפעת ישירות מהחלטת ועדת הכספים, החלטה שהיא פועל יוצא של החלטת ועדת הכנסת.

הנושא הוא חשוב וחבר-הכנסת צנן טוען בצדק שהקרוב הגדול של המדיניות הכלכלית זהו ציבור השכירים במדינת ישראל ואם קיימת סכנה שכתוצאה מהחלטת ועדת הכנסת אוטומטית תחול ההעלאה הזאת כמעט על כל המשק, אזי אני בכלל שואל את עצמי לאן מגיעה התכנית הכלכלית.

היו"ר א. שפירא: זה מה שאמרתי.

ד. תיכון: זה מה שהיית צריך לומר.

היו"ר א. שפירא: זה מה שאמרתי.

י. צנן: היית צריך לומר זאת פה.

ד. תיכון:

אמנם מה שהוחלט בוועדת בנצול זה לא ענין של ועדת הכספים, אך יש לדבר השלכות וזה מחייב אותנו להתייחס לנושא הזה מהר ושריפה הזאת שפשטה בתכנית הכלכלית.

י. ארידור:

אני רוצה להעיר לגבי הענין של העגבניות ואני בהחלט בעד זה שבקיים דיון על הנושא. הגישה שלי היא שאין לפסול את ההחלטה של שר האוצר ושר החקלאות בנושא והנעיה היא כזאת -

י. מצא:

האם אתה בעד זה שייבאו עגבניות לפני שמתקיים פה דיון?

י. ארידור:

לי אין התנגדות ואם שני השרים החליטו על כך שהם יעשו זאת.

פ. גרופר:

גם חברי כנסת אפשר לייבא יותר בזול אם הם יעבדו בלי כסף.

שכל של בני אדם; את מי רוצים לסבסד?

את החקלאי הספרדי?

ע. סולודר:

לא יזיק אם הצינור לא יאכל עגבניות שבועיים.

ס. אלחנני:

בהיפך כל מחיר העגבניות הוא 4.25 שקל לקילו.

י. ארידור:

אני רוצה להעיר בקשר לנושא הזה כמה הערות שאולי בעלמו מעיני כמה חברים שדיברו על הנושא

ראשית כל, שאלת הסבסוד של מוצרים חקלאיים

הוכרעה כבר לחיוב. הוועדה איבנה מתרשמת מהסבסוד הזה לשלילה כאשר מדובר בסבסוד המים וכל אלה שמתנגדים לסבסוד העגבניות תומכים בסבסוד המים. מדוע? - כי סבסוד המים הולך ישירות לחקלאי ואילו סבסוד העגבניות הולך לצרכן. לי אין גישה שלילית כלפי האזרח והצרכן הישראלי. דבר שני - יש בעיה שאיבני יודע איך להתגבר עליה אבל כדאי לקיים עליה דיון בהקשר לעגבניות והנעיה היא בעיית חישובו של המדד. כשיש מחסור במוצר אמנם קונים פחות ובכמות זעירה יחסית מאותו מוצר, אבל המחיר שלו עולה בצורה מדהימה. למרות שהמוצר הזה משרת רק את העשירים בחברה הישראלית הוא בכלל במדד גם לגבי אלה שאינם צורכים את העגבניות והוא משפיע על חובות המדינה. אם יחליטו שלא לסבסד שום דבר - שיחליטו. אבל כל זמן שוועדת הכספים תומכת בסובסידיה למעטים, לבעלי ההון ולמגזרים עסקיים, אני בעד זה שהאזרח הישראלי יהא זכאי גם כן, למידה סבירה, לסבסוד, אם זה דרוש. אני לא פוסל את האזרח הישראלי כדאי לסבסוד בתנאים מסויימים. אילו היה מצב שהעגבניה לא היתה בכלל במדד - ואני לא מציע זאת - ניחא, אבל היא כן בכלל במדד וכאן היא בכלל באופן מלאכותי. אילו היה מצב שעליית מחירי העגבניות היתה עליה מתמדת - אני אומר שדבר כזה אסור לטפל בו בצורה של סבסוד כי אי-אפשר להילחם בסבסוד על ידי סבסוד במגמות השוק. אבל אם יש בעיה של חודש אחד, כשאחא יכול לבטל למשל תשלום תוספת יוקר. בגלל הענין של מחיר העגבניות - אזי אני חושב שזה צריך לחול בצורה רציונאלית. אולי המדינה מרוויחה מזה שהסבסוד הזה הוא זמני והוא יכול להיות חסר משמעות כספית רצינית, כשלעומת זאת יכולה להיות בו תועלת כספית רצינית למדינה ולמהלכים האינפלציוניים.

לכן לקחת את ענין העגבניות ולעשות

ממנו דגל אדום - אני לא בעד זה.

ג. שפט:

אני רוצה להתייחס לנושא אחר, לדו"ח המבקר
בקשר לעיריות. הוועדה לענייני ביקורת המדינה
דנה בנושא זה הכלול בדו"ח המבקר, ובצדק. פה יש תופעה שהיא מעל ומעבר לביקורת
שוטפת רגילה, עד כמה שאני התחלתי להתעמק בעניין. לכן אני מציע שנקרוב, וזה
לא מוכרח להיות בשבוע הבא, ייערך דיון יסודי ביחד עם משרד הפנים בבעיה הזאת,
כי זוהי תופעה ציבורית שוועדת הכספים צריכה לתת עליה את הדעת. אני מבקש
להזמין לדיון הזה את שר הפנים, את עוזריו ואת המזכ"ל על מנת לדון בעניין של
השלטון המקומי.

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת ורדיגר, אולי לא שמעת בדיוק
את מה שאמרתי ואני רוצה להסביר בדיוק
את מה שאמרתי. אמרתי שבאותו רגע שיועלה שכרם של חברי הכנסת אוטומטית צריך
להעלות את השכר של השרים, סגני השרים והמזכ"לים. בעקבות כך יעלה השכר
הממוצע במשק ואמרתי שזה לא ייתכן, במיוחד כאשר אנו יודעים שהכלכלה לא תיוושע
בלי קיצוץ בתקציב. אמרתי שאני יודע שיש צדק בהעלאת השכר ואני יודע שיש חברי
כנסת שקשה להם לגמור את החודש. אנו מבהלים מלחמה על השכר עם האחיות, עם
המורים ואני מודיע שלא באתי לכנסת כדי לומר תמיד את מה שהשני חושב. חבר-הכנסת
תיכון אמר לי אתמול: אתה לא יודע איזו סכנה בכנסת עכשיו שכן אם שכר חברי הכנסת
יעלה יעלה גם שכרם של השרים והמזכ"לים -

א. ורדיגר:

תשאל אם השכר עלה. זו לא עליה.

י. מצא:

אדוני היושב-ראש, אפשר לבקש ממזכיר הוועדה
לבדוק אם ניתן לקיים את הדיון בנושא

העגבניות ביום שני.

היו"ר א. שפירא:

מזכיר הוועדה יצא לרגע וכשהוא יחזור הוא
יבדוק את הנושא.

ג. שפט:

האם קיבלת את ההצעה שלי בקשר לשלטון המקומי?
שמעתי אותה.

היו"ר א. שפירא:

א. ורדיגר:

אני מבקש שיושב-ראש הוועדה ישמע את הגב'
אלחבני או שאנו נשמע אותה כולנו בנוגע לשכר
חברי הכנסת, כי כאן מטעים ואתה גם כן היית גורם להטעיית הציבור. לא היתה כאן
העלאת שכר ואפילו לא היה עידכון של שחיקת שכר חברי הכנסת.

א. וייבשטיין:

הייתי מבקש שכל מי שמתייחס לדו"ח בבנצל
יקרא אותו. שמעתי התייחסויות לנושא לא רק כאן
ויש לי תחושה שאנשים לא קראו את הדו"ח.

היו"ר א. שפירא:

קראתי את הדו"ח.

י. ארצי:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש שתזמין מישהו
מהגורמים הנוגעים בדבר כדי לדון בקרנות הפנסיה

היו"ר א. שפירא:

הנושא כבר כלול בסדר יומה של הוועדה.

האם ראית תלוש משכורת של חברי כנסת אחרים?
אתה כיושב-ראש ועדת הכספים צריך להיות

א. ורדיגר:

מאד זהיר.

אמרתי ברדיו שאני מדבר כחבר כנסת, כאדם
ולא כיושב-ראש ועדת הכספים, כי אמרו לי
שהבעיה היא לא אני.

היו"ר א. שפירא:

שאוּלֵי לך הענין לא איכפת, ואמרתי

אבל לחפות על משכורות מנהלי הבנקים - זה כן.

א. ורדיגר:

רבותי, אנו עוברים לדיון בנושא שעל
סדר יומנו.

היו"ר א. שפירא:

ג. שימוש ברזרבה כללית לשנת 1986

מס' פניה 94

י. זיו:

אני מבין שבתבקשתי להופיע בפניכם כדי
לתאר את השתלשלות העניינים הנוגעת לחתימה
על הסכם השכר עם הסגל האקדמי, אשר כתוצאה מכך הובאה בפניכם לאישור התוספת
על-ידי משרד האוצר. ההשתלשלות היא כזאת: בראשית שנת 1984 פנה שר האוצר
דאז, מר יגאל כהן-אורגד, למערכת ההשכלה הגבוהה באמצעות ות"ת בבקשה לנסות
ולהוריד את שכר אנשי הסגל האקדמי. זו היתה פניה כחלק מפניה לעוד ציבורים
בארץ, תוך נסיון להשיג תהליך של ויתור וצמצום בשכר.

י. כהן:

גם חברי הכנסת ויתרו אז על 10% משכרם.

י. זיו:

התהליך הזה היה ממושך במערכת ההשכלה
הגבוהה והוא הסתיים בהצלחה ב-10.6.84.
כתוצאה מהתהליך הזה ויתרו חברי הסגל במערכת ההשכלה הגבוהה על 6% משכרם
לתקופה של שנתיים, אבל היות וזו היתה הקבוצה הכמעט יחידה שויתרה על חלק
משכרה, היא ביקשה בטוחות והבטוחה היתה התחייבות של האוצר לקיים בתום התקופה
האמורה בדיקת שחיקה בה יושווה שכרם של אנשי הסגל לקבוצת התייחסות שנקבעה
מראש והיא הרבעון. העליון של המהנדסים ועובדי המח"ר בשירות המדינה. ההבחה
היתה שאם יצליח תהליך הויתור לא יהיה הבדל, אבל אם יתברר שהויתור היה
כמעט מקומי ולאחר שנתיים הבדיקה תראה שחלה שחיקה בשכר חברי הסגל, אזי כתוצאה
מבדיקת השחיקה יפוצו חברי הסגל בהתאם. הבדיקה התקיימה בתום השנתיים והתברר
שנהשוואה לאותה קבוצת התייחסות שנקבעה, בהתאם לבוסחאות שנקבעו, יש שחיקה של
קרוב ל-24%.

ג. ארד:

מי ערך את בדיקת השחיקה?

י. זיו:

נקבע מראש צוות שיבדוק את הנושא, בראשות
מר יוחנן לויז מות"ת, נציג האוניברסיטאות,

נציג הסגל ומר רפי קדם ממשרד האוצר.

ד. תיכונן:

או שאתה מפריד את הדיון?

היו"ר א. שפירא:

אני מפריד.

ד. תיכונן:

אני דווקא מציע לך לאחד את הדיון.

היו"ר א. שפירא:

אין היום דיון על מצב האוניברסיטאות. היום יש דיון רק על שכר הסגל האקדמי.

י. זיר:

על כל פנים בתבצעה בדיקת השחיקה וכמו שאמרתי התברר שצריכה להיבתן תוספת של 24%. הוחל בקיום דיונים עם משרד האוצר בקשר לאותם 24% שפירושם כ-24 מליון דולר והאוצר מסיבות שלו לא התלהב להזרים את התוספת הזאת למערכת מתוך דאגה להשפעה שיכולה להיווצר על מגזרים אחרים. התנהל משא ומתן ממושך אשר הסתיים בתוצאה הבאה: במקום שהסגל יקבל תוספת מיידית של 24%, נקבע סולם חדש לסגל שמתבטא בהעלאת המשכורת בערך ב-11%, אבל קיבלו בתמורה דברים אחרים כמו למשל התחייבות לקיום מנגבון של בדיקות שחיקה דו-שנתיות בהשוואה לאותה קבוצת יחוס וקיבלו התחייבות מטעם הסגל לשקט תעשייתי. אנו מדברים על הסכם שכר שתופש עד שנת 2010. נתקבלה התחייבות נוספת של המוסדות לשלם לסגל תוספות שכר שמשולמות לכלל העובדים במשק, אם תהיינה תוספות כאלה. כתוצאה מכך העלות של העבין לאוצר היא לא 24 מליון דולר אלא הרבה פחות לשנה התקציבית הזאת, וזו ההבטחה שאני יכול לתת לדרישה של האוצר לתת את התוספת בהתאם.

א. קפלן:

את פרטי השתלשלות העניינים תיאר פרופ' זיר בפניכם. אני לא חושב שיש טעם לחזור על הפרטים עוד פעם. השתלשלות הדברים הייתה שבאמת שר האוצר פנה לוועדה לתכנון ותיקצוב (ות"ת) וביקש שהיא תיכנס למשא ומתן עם הסגל האקדמי כדי לוותר על תוספות שכר; כשבמדינה היתה החלטה על הקפאת תשלומים לרכב ושעות נוספות והפחתה בהן - הסגל הזה היה קשור בהסכם שכר ואי-אפשר היה לבצע לגביו את הדברים הללו. לכן יושב-ראש ות"ת הקודם נכנס לדיונים עם הסגל האקדמי ולאחר פרק זמן הוא הודיע לשר האוצר שהסגל פוּכָן לוותר על 6% מהשכר.

י. כהן:

אותו אקוויולנט של רכב, שעות נוספות ואש"ל שהוקפא לגבי עובדי המדינה לקחתם בחשבון ומזה הורדתם בשכר.

א. קפלן:

עשינו הערכה וקיימנו סדרה של דיונים ובסופו של דבר ויתר הסגל האקדמי על 6% משכרו והסגל הזוטר ויתר על 3% משכרו.

י. זיר:

ויתור כזה לא התבצע במשק.

י. ארידור:

לא במשק הציבורי.

א. קפלן:

מה שקרה הוא שהסגל האקדמי התנה את ההסכמה שלו לוותר הזה -

י. ארידור:

הוא התנה זאת בתנאי שיהיה קיצוץ בתקציב.

א. קפלן:

לגבי הנושא הזה היתה בדיקת שחיקה בהתאם להסכם שנחתם והבדיקה הראתה שצריך לתת תוספת של כ-24% לסגל האקדמי. אני לא רוצה להיכנס לכל מיני תת-פרטים המסבירים ממה חלק מזה נבע, אבל זו שאלה של מרכיב השכר וכיוון שהוא צמוד למקדם קניות ומכיוון שמבחינת הסגל הוא הרבה יותר גבוה אזי מה שקרה בתמונה הכללית הוא שהמערכת הראתה שיש שחיקה גבוהה בתמונה הכוללת. נכנסנו לדיונים עם הוועדה לתיקצוב ותכנון ומשרד האוצר הבהיר שהוא לא יכול לעמוד בצפח תקציבי כזה. לאחר דיונים עם ות"ת הגענו לאיזה שהוא הסכם פשרה על שכר נמוך יותר ובהתאם לזה הגשנו את הפניה התקציבית לאישור הוועדה.

ג. שפט:

ממתי זה צריך לחול?

מה-1.4.86.

א. קפלן:

ד. תיכון:

ראשית, יש לי שאלה טכנית. ומי שזוכר את הדיון בנושא שכר המרצים שהתקיים בכנסת העשירית יודע שזה היה אחד מריוני השיא ולמשרד האוצר היתה כאן משלחת בכבודה ביותר, שכללה את הממונה על אגף התקציבים, הממונה על השכר וסגנו, והפעם זה עובר בשקט אם כי הבעיות והגחלים עדיין לוחשות ועדיין בוועדות. אני שואל את עצמי לפחות היכן הממונה על השכר שלא בא לדיון כל-כך חשוב שהרי היתה התמחות בנושא השכר באוניברסיטאות ומוכר הסכם ריגור-גדיש וזכורות כל ההתלבטויות שהיו לנו בכנסת העשירית בנושא הזה. ידענו שאנו סוגרים דף, נוהגים לפנים משורת הדין ונותנים את האילוצים שכפה עלינו בית המשפט ומישרים קו. אבל כבראה שאף פעם אי-אפשר ליישר קו בנושא השכר.

לפני מונח דו"ח מבקר האוניברסיטה

הישראלית, ולפחות בנושא השכר והמרכיבים הנלווים לנושא השכר קל לי מאד להתייחס לאוניברסיטה שאני קרוב אליה וממנה אני מבסס לגזור גזרה שווה, אם כי ודאי פרופ' זיו יאמר שאני טועה בחלק של הגזרה השווה ולא בחלק של האוניברסיטה העברית. בעצם מי שמעיין בדו"ח מבקר האוניברסיטה רואה שהכל יכול לקרות בנושא השכר באוניברסיטאות. אנשים יכולים לקבל אחזקת רכב בשעה שאין להם רכב, התקציב הוא לא תקציב, החריגות הן עצומות, הבזבוזים הם בוראיים והכל מתנהל כבחצר ביזנטית כשזה אמור לגבי אירועים תרבותיים, כיבודים והזמנות לבסיעות לחוץ לארץ. ישנה, למשל, האוניברסיטה העברית בירושלים. בעצם אתה שואל את עצמך שאלה אחת: איך יכולה אוניברסיטה מן הטובות במדינה ליצור גרעון של 40-50 מליון דולר בשנה אחת; ודווקא בשנה שבה כולנו היינו אמונים על מדיניות של ריסון. איך יכול היה לקרות שקמו אנשים באוניברסיטה מסוימת ואמרו: זה בכלל לא מעביין אותנו מה שאתם אומרים בתחום ריסון התקציב, אנו בעשה בתקציב כמו בתוך שלנו, ונתנו הטבות שכר למנהלים, לרקטורים ולנגידים ונתנו הוצאות רכב ושעות בוספות. לאחר מה שקרה פה זו בעצם תעודת עניות למינהל הציבורי, לפחות מה שקרה באוניברסיטה בירושלים. והנה באים אלינו ולא מתביישים לבוא ולומר נשכח את מה שהיה והרי לכם פיצוי בוסף. מאחר והאוניברסיטאות בארץ נחשבות כמוסדות שהתקציב שלהם ממומן באמצעות תקציב המדינה ומאחר ומרכיב שכר הלימוד הוא נמוך ביותר, אני שואל את עצמי היכן האוצר, היכן משרד החינוך והיכן ות"ת? היכן הגורמים האלה שהם אמורים לפקח על הבעשה?

יש 14 משרדים של שוחרים לאוניברסיטה

המצויים בארצות הברית וכולם נוסעים לשם וכולם היו שם בעת ובעונה אחת ולא השאירו אפילו מזכרת באוניברסיטה העברית.

יש העלאות שכר חריגות, יש בסיעות לחוץ

לארץ ללא גבול וללא ועדה שמאשרת, יש משרדים בחוץ לארץ ויש כל מיני נושאים הקשורים בשכר שהם בבחינת הפקר, ואני שואל את פרופ' זיו: מה אתם באים אלינו?

הרי אין תקציב, אין כלום, הגרעון הוא אדיר וקיימת סכנה להמשיך החינוך הגבוה במדינת ישראל.

קיימת הגישה שאומרת שהאוניברסיטאות בארץ הן 'עיליתיסטיות', הן מקבלות את הטובים ואילו הבינוניים נוסעים ללמוד בחוץ לארץ. הדבר היה מקובל עלי אילו היינו חיים בארצות הברית שכן שם יש אוניברסיטאות פרטיות שממנות את עצמן מתרומות ואז אתה יכול לומר: אני מקבל תלמידים מרמת הישגים מסוימת. אבל בארץ אין קולג'ים. יש לנו עבין עם בוגרי צבא המקבלים תמריץ שלילי כדי ללמוד באוניברסיטאות. מדיניות האוניברסיטאות בכל הנוגע לקבלת סטודנטים שהם בוגרי צה"ל ובוגרי השירות הלאומי היא כזאת שאומרת למרביתם שאין להם מה לעשות בארץ; אתם לא תלמדו השנה בארץ. חבר-הכנסת שפט ודאי ימשיך את הדברים בנושא הזה. כשחייל משוחרר צריך לגשת לבחינות פסיכוטכניות לאחר שלוש שנות שירות בצה"ל - הוא במצב שהוא שכח כמעט לכתוב את שמו שהרי הוא שירת בשדה. מנגד באים אנשים שמשוחררים משירות צבאי, אשר סיימו רק עתה את לימודיהם בבית הספר התיכון והכל טרי אצלם ומתקבלים ללימודים. אותם אנשים שאנו חפצים ביקדם מוצאים את דרכם לחוץ לארץ כי שם יש אוניברסיטאות שמשחרות אחר סטודנטים.

יש חצרות ביזנטיזיות, בזבוזים חסרי תקדים, הכל בבחינת הפקר, כולם מעלים לכולם את השכר ואחר-כך באים ואומרים: אנא אשרו כי יש סכנה לחינוך הגבוה במדינת ישראל. מה שמרגיז אותי יותר מכל זה אותם הפרופסורים בירושלים שיש להם זמן שידור מסויים, בשעה שבע וחצי בנוקר, האומרים: אנו לא אשמים בגרעונות של עצמנו. חולקו הטבות שכר מופרזות והיו נסיעות לחוץ לארץ שהסתכמו במאות אלפי דולרים. מרצים מקבלים שכר בשנת שבתון ובמקביל מרצים בחוץ לארץ.

הוועדה הזאת קיבלה מכתב אבונימי ממרצה באוניברסיטה בו הוא מפרט את כל החריגות הנוראיות. ואני שואל את עצמי, רבותי, אנא אנו באים בנושא הזה? מי יכול לעשות סוף לפחות לביהול הגרוע באוניברסיטאות? ומה עושה ות"ח בענין הזה? ואני יודע שקשה לות"ח כי הפרופסורים מבקרים את הפרופסורים ואותו מצ"ל באוניברסיטה בירושלים דאג להצמיד את שכרו לפרופסורים וכל המינהלה התיישרה בהתאם, והוא הלך. גם פטנקין באומץ הלך. אבל אמנון פזי לא הלך וזוסמן המסכן לאן הוא ישיט את האוביה הטובעת הזאת? - אבל תמיד יגידו שהממשלה והכנסת לא מבינים את צרכי האוניברסיטאות בישראל וזאת בשעה שאנו של ביהול תקציב ואיזון לא קיים בכלל. בסוף אנו מגלגלים את כל הכדור הזה אל הסטודנטים. בעלה את שכר הלימוד, וצריך להעלות אותו, אבל בעלה אותו בצורה דרקונית, וכל זה בגין ביהול כושל ביותר. והאוצר בענין זה נכבד בפני לחץ דעת הקהל. זוהי עיליתה שפשטה את הרגל ואם יש לוועדה הזאת קצת יוזמה היא צריכה לומר: נואו נקים ועדת משנה שתבדוק מה קורה בתחום השכר במוסדות האלה, איך חוסכים בנסיעות לחוץ לארץ, איך חוסכים ברכב שהוא לא רכב, בשעות נוספות, בתנאים גלויים ובשעות עבודה של 4-8 שעות שבועיות וזו סדרה שלמה.

יש לי את מלוא ההערכה לפרופ' זיו שעושה את מלוא המאמצים כדי שהעסק ייכנס למסגרת מסוימת, אך לפחות בנושא האוניברסיטה העברית הוא ודאי יסכים אתי שאי-אפשר לעבור לסדר היום וצריך לעשות משהו.

היו"ר א. שפירא: רבותי, יש לנו על סדר היום עוד כמה נושאים ואם כל חבר ידבר זמן רב על הנושא הזה

לא נעמוד במה שקבענו.

י. ארצי:

אנו דנים היום בנושא כבד משקל וגורף שאני רואה אותו כחשוב כמו הדיון שלא קיימנו על מצב הבריאות במדינת ישראל ומצב בתי החולים, כי למעשה ההשכלה הגבוהה היא המפתח לאיכותה של מדינת ישראל בשנים הבאות. אמנם זהו משפט נבאלי אך צריך להחזיק אותו לבגד עינינו.

כשמדברים על השכר באוניברסיטאות, וצודק חבר-הכנסת תיכון, אנו למעשה דנים בגורל האוניברסיטאות, כיוון ש-68% מתקציב האוניברסיטאות מיועד לשכר. בקלענו למצב שבו זיתנות הבטחות פורמליות ובסופו של דבר מגיע מועד הפרעון של ההבטחות האלה ובמקום 24 מליון דולר צריכים לשלם 22 מליון שקל. למרות שיש קצת הבדל ההבדל איננו משמעותי משום שאנו צריכים להוציא את הסכום הזה שעה שיש משבר איום באוניברסיטאות, שעה שיש כמעט מרד סטודנטים, שעה שהגדלנו את שכר הלימוד ואנו עומדים להגדיל מחדש ואנו ביכנס למן ספירלה של אי-שקט. אנו יודעים שפרופסורים עוזבים את הארץ, אנו יודעים שמרצים עוזבים את הארץ, יש פיטורים ויש תסיסה גדולה באוניברסיטאות. ובצדק נאמר קודם על ידי חבר הכנסת תיכון שהאוניברסיטה הפכה להיות אוניברסיטה לטובים ביותר ואלה שהם פחות טובים מכך צריכים לחפש את העתיד שלהם בחוץ לארץ. אנו יודעים שבסקטור הערבי יש התפתחות מואצת, גדולה, בתחום זה גם באיזור וגם מעבר לקו הירוק ובחוף לארץ. לכן קשה להתייחס לנושא הזה בקיצור וזה קשה כמו דו"ח עציובי. אני לא חושב שאנו יכולים להתייחס לנושא בישיבה אחת ולעבור לסדר היום.

י. כהן:

היושב-ראש הפריד את הדיון בין מצב האוניברסיטאות והשכר.

י. ארצי:

הוא הפריד אותו בצדק כי אנו מדברים על שכר. אבל יחד עם זאת זהו המרכיב העיקרי. גם

אני קראתי את דו"ח המבקר.

היו"ר א. שפירא:

היום יש אפשרות לדבר רק על השכר כי זה הנושא העומד על סדר היום. אם אתם רוצים לדון היום על מצב האוניברסיטאות אפשר להוריד את הנושא מסדר היום.

ז. ארידור:

אני חושב שאמרת דבר נכון. תוריד את העניין הזה מסדר היום.

י. ארצי:

מהדו"ח הזה למדתי שהתמונה של השכר לא היתה תמונה סטטית והיא לא עמדה במקום מאז שנת 1984. היר תוספות שנתקבלו והיו לכך הסברים מסויימים. יש חוזים מיוחדים, יש השוואה בין שכר הסגל האקדמי לשכר הסגל המינהלי, יש פרוצדורות של שינוי מעמד ואם אנו לוקחים את המרכיבים של השכר כפי שהם מופיעים בדו"ח המבקר הרי יש להוסיף על זה כל מיני תוספות כי הסכומים לא עמדו במקום.

לכן לא נוכל לדון בנושא לפני שנקבל תמונה מעודכנת של השכר באוניברסיטאות, כדי לברוק באיזו מידה היתה תזוזה מאז ועד היום. כשנקבל את השורה התחתונה נוכל לדעת אם לא שולמו במרוצת השנים חלק מהתשלומים שתובעים לשלם אותם היום. צריכים לבוא אלינו ולהסביר אם הכוונה היתה לקוסט פלוס או שהכוונה היתה להגיע לאותו הסכום בדברים שונים. צריך לברוק באיזו מידה מגיעים בסוף הדרך ל-24%. לכן אנו חייבים למצוא דרך לקבל את התמונה המדוייקת הזאת ואז נדע אם אנו דנים על 22 מליון שקל, על יותר או על פחות.

היו"ר א. שפירא:

רבותי, בקשה זו מונחת בפני הוועדה בערך שלושה חודשים.

למה?

ב. ארד:

כי היא עוכבה על ידי חברי ועדה שונים.

א. קרשנר:

רבותי, הזמנתי היום לדיון את בציגי עיריית ירושלים והם ממתנים בחוץ. אם אתם רוצים

היו"ר א. שפירא:

לדון על השכר על פי הבקשה שלפנינו - בבקשה, אך אם אתם רוצים לדון על מצב האוניברסיטאות אני מוריד את הנושא מסדר היום.

מ. שוסבויס:

אני חושב שאתם מבהלים את הדיון על סמך אינפורמציה מוטעית ולכן אני מבקש

להבהיר פעם נוספת את הדברים שאמר פרופ' זיו. אני ממלא באופן זמני תפקיד של יושב-ראש ועדת השכר של המוסדות להשכלה גבוהה. הוועדה הזאת דבה במישור ארצי בנושא השכר.

הבקשה של האוצר היא לאשר העברה מהרזרבה

בסכום של 22 מליון שקל והיא נובעת מהסכם שנחתם בשנת 1984. ההסכם הזה מטרתו היתה להבטיח דבר אחד ששכר הסגל האקדמי לא יזתל אחרי שכר המגזר הציבורי ברבעון העליון, של המהנדסים, המח"ר וכו'. במעמד החתימה על החוזה, בחודש יוני 1984 ויתר הסגל האקדמי על 6% משכרו, מאוחר יותר ויתרו חברי הכנסת על 10% משכרם ואחר-כך הם ביטלו את הויתור. הויתור של הסגל האקדמי על 6% משכרו נשאר בחוקף עד 1.4.86. מה נמצא בתום שנתיים של בדיקה? - נמצא שאם אנו משווים בתום השנתיים האלה את שכר הסגל האקדמי לשכר שהיה נקודת האפס, היינו ב-1.4.84, הרי בהשוואה לשכר עובדי המדינה, המהנדסים והעובדים בדירוג המח"ר מהרבעון העליון, חל פיגור בשכרו של הסגל האקדמי ב-24%. כאשר בא משרד האוצר לבקש עכשיו מכם את האישור להעברה הזאת הוא לא מבקש לפצות עבור השנתיים האלה בהן פיגר שכר הסגל האקדמי ב-24% אלא הוא מבקש להביא אותו לנקודת המצב ההתחלתית. גם בהסכם החדש שנחתם באפריל 1986 יש ויתור מחודש על 6% משום שהאוצר אמר שהוא לא יכול להקציב לות"ם את מלוא הסכום.

יש במדינת ישראל 8,400 חברי סגל אקדמי

ב-7 אוניברסיטאות. יש באוניברסיטאות 5-6 בשיאים שהם פרופסורים ועוד 7 רקטורים. אני חושב שלטובת הדיון יש להפריד בו את מצב האוניברסיטאות מנושא שכרם של 8,400 חברי הסגל האקדמי.

חבר הכנסת תיכון, גם אתה וגם אני נוכחצו

בדיון שהתקיים בוועדת הביקורת של הכנסת. גם חבר הכנסת צנן נכח בדיון. הוועדה דנה ארוכות בנושא דו"ח המבקר משנת 1984. מבקר המדינה עורך באופן שוטף ביקורת על שכר הקבוצה הנבחרת. כתוצאה מהדו"ח בשנת 1984 הקים - כשם שחברי הכנסת הקמו ועדה ציבורית לדון בשכרם - ועד ראשי המוסדות ועדה ציבורית. הוועדה הזאת הורכבה מאנשי ציבור ובראשה עמד מר בנו גיטר.

האם מר בנו גיטר הוא אזרח ישראלי?

י. צנן:

הוא יושב-ראש חבר הבאמצים.

ד. תיכון:

מ. שוסנרוים:
 כן חברים בוועדה ד"ר רייס בשיא הטכניון,
 מר ברין ומר משה מן. הוועדה קבעה כללים
 לחישוב שכר הנשיאים, הרקטורים והמנכ"לים. הכללים האלה אומצו ומופעלים ומבקר
 המדינה בודק אם פועלים לפיהם.

י. צבן:
 האם אפשר לקבל העתק מהכללים האלה?

מ. שוסנרוים:
 כן. הבקשה של האוצר המונחת בפניכם אין
 משמעה תוספת.

י. ארידור:
 אם זו לא תוספת לא צריך לאשר.

מ. שוסנרוים:
 אנו מדברים על תוספת נשקלים נומינלית. מה
 שקרה הוא ששכר חברי הסגל האקדמי נשחק
 בשנים 85-1984 ב-24% לעומת השכר שהמדינה משלמת למהנדסים שלה, לדוגמא.

נ. ארד:
 דיברת על שני הסכמים. האם בהסכם לפני
 שהוקמה הוועדה הציבורית יש סעיף ספציפי

שמחייב לעמוד בהחלטות?

י. צבן:
 אדוני היושב-ראש, אין אפשר לדון בסוגיה
 כזאת מבלי שאין לפנינו בתוצים בשאלות כמו

מה השכר, מה היה לפני כן השכר?

ד. תיכון:
 אני רוצה שהממונה על השכר יבוא לכאן.
 מיוחסים אלמנטים פליליים לאוניברסיטת
 ירושלים. הם הפרו את החוק בתחום השכר וכולם שותקים.

היר"ר א. שפירא:
 ראשית, לא שותקים וראיתי מה כתבו בות"ת.

א. ריינשטיין:
 אני חושב שיש לדחות את הדיון עד לקבלת
 הנתונים. אני מבקש לקבל בתוך אחד בוסף
 מצבר למה שכבר נתבקש. אם יש שחיקה בשכר והאוצר תומך בפיצוי על השחיקה - יש
 לשלם זאת. מצד שני, אני שומע שיש בזבוזים ואני מבקש בתוך אחד. שמעתי שלשם
 קבלת תואר כבוד של פרופ' קציר בדרום אמריקה נסעו על חשבון האוניברסיטה
 10-12 איש עם נשותיהם והתארחו במלונות ממדרגה ראשונה במשך זמן ממושך. אני
 לא קובע שזו עובדה כי אין לי את הנתונים. רק שמעתי על כך. אני מבקש לדעת
 קודם כל אם היתה בטיעה כזאת, למה נסעו, מה היו ההוצאות הכוללות ועל חשבון
 מי?

נ. ארד:
 אני מבקשת לדעת מה היה בהסכם הזה.

י. ארידור:
 אדוני היושב-ראש, יש לי הרושם שנעשה
 מלאכה קלה מאד אם נבוא ונתייחס לנושא הזה
 רק מבחינת הבקשה של משרד האוצר לתוספת תקציבית כי בעצם הנעיות של הסכם השכר
 של האוניברסיטאות לא צריכות לנגוע בכלל לוועדת הכספים ולא לאוצר. יש תקציב
 של ות"ת והתקציב הזה צריך היה לכסות את הכל, אלא שכאן מפעם לפעם מגיעים
 להסכמים עם האוצר על חריגות בתקציב הזה מבחינת השכר ומבחינת אחרות. אילו
 כל העניינים באוניברסיטאות היו כהלכה היינו אומרים: מה אפשר לעשות, אין מקור
 אחר לכסות את ההוצאה הנוספת הזאת. אבל אנו יודעים שהעניינים אינם כהלכה
 ואנו יודעים שבאוניברסיטאות שונות, לא רק בתל-אביב אלא גם בירושלים, יש
 גרעונות שהם בלתי-נסבלים וההסברים להם הם מפוקפקים. ראינו את הדברים האלה
 בדו"ח מבקר המדינה מ-1984. שם יש מימצאים שכדאי להביאם לידיעת חברי הוועדה

ואנו רואים את הדברים גם בדו"ח מבקר האוניברסיטה המונח בפני חברי הוועדה. לכן איך ייתכן שנתעלם מהדברים הלא כשרים שנעשו באוניברסיטאות ובקבל את הדרישה לתוספת שכר? לא רק שאנו מקבלים את הדרישה לתוספת שכר אלא אנו מקבלים אותה בתוספת הטלת מוסר והטפת מוסר באה בדרך כלל בדרישה לקיצוץ תקציבי המדינה, כי אומרים: אתם הם אלה הממונים על חקציב המדינה, וזה כולל את חברי הוועדה, ואתם לא עושים מספיק כדי לקצץ בתקציב המדינה. הנה כשמדובר בתקציב האוניברסיטאות אנו רואים מה מתרחש שם ובאיזה דרישות באים אלינו. לכן אני חייב לומר שהדבר הזה מדאיג אותי מאד דווקא משום שאני מחשיב מאד את ענין ההשכלה הגבוהה. אם לא נתמודד עם בעיות ההשכלה הגבוהה באמת יהיו לנו קשיים.

כשהייתי שר אוצר הצעתי למי שהיה אז ראש ות"ת, פרופ' הררי, שאני מוכן להיכנס אתו להסכם שהוא יחיד במינו וזה היה דומה להסכם שהיה לי בשלב מסויים עם משרד הבטחון, עד שמלחמת לבנון פוצצה את ההסכם הזה. ההסכם שהצעתי דיבר על הגדלה ריאלית של תקציב המוסדות להשכלה גבוהה לתקופה גם מעבר לתקופה שאכהן כשר אוצר, כלומר הסכם לחמש שנים. ההסכם הזה לא התבצע כתוצאה מכך שאנשי המוסדות להשכלה גבוהה התעקשו על הגדלת שכרם ורטרואקטיבית במשך קרוב ל-20 שנה, עם כל מיני התאמות, והם זכו בבוררות בנושא הזה ולא היתה למדינת ישראל אפשרות אלא לבצע את הבוררות הזאת.

בענין השכר כל פעם עושים את ההשוואה מנקודה בוחה. כשהנקודה בוחה הולכים לאמצע שנות הששים וכשהנקודה יותר בוחה עושים השוואה לשנותיים האחרונות. אפשר לבקוט בכל השוואה שהיא, אבל התוצאה מכל הנסיונות המוצלחים האלה היא שהשכר לא יכול לעולם להתחרות עם השכר המשולם בחוץ לארץ, לא שכרו של טייס, לא שכרו של רופא ולא שכרו של טכנאי ואנו מקבלים את ההבחה שהשכר בארץ לא יכול להשתוות לשכר בחוץ לארץ. התוצאה בשטח היא שיש יותר שכר ופחות פרופסורים, יש יותר שכר ופחות סטודנטים ואחר-כך שואלים מה יהיה עתיד ההשכלה הגבוהה בארץ. ואני מודאג מאד מעתיד ההשכלה הגבוהה.

באופן נורמלי הסידור הוא שיש ות"ת ואני יודע, גם מהבסיון שלי, שות"ת עושה כמיטב יכולתו, אבל יש לא רק ות"ת. אתם בפגשים כאן עם בציגי ות"ת. אתם לא בפגשים כאן עם בציגי ורה. ורה זה ועד ראשי האוניברסיטאות. הות"ת משמש כגורם שפועל באופן אוניקטיבי, ביטורלי עד כמה שאפשר והוא רואה לבגד עיניו את צרכי האוניברסיטאות ואת צרכי המדינה. הנסיון הוא - ואני לא בא בטענה אישית למי שעומד עכשיו בראש ורה - שלא זה המצב אצל אנשי ורה, כי הם פועלים כאיגוד מקצועי לכל דבר וכשוועד ראשי האוניברסיטאות פועל כך התוצאה בשטח היא אותם הפגמים במבנה התקציב של מוסדות ההשכלה הגבוהה. כנראה שות"ת לא הצליח להטיל את מרותו או את פיקוחו. אולי את המרות הוא הטיל אך את הפיקוח על ראשי האוניברסיטאות לא ויש בעיות והדברים מופיעים גם בדו"ח מבקר המדינה. יש גם עובדות שידועות לי. התוצאה היא שהרצון של המדינה שלא להתערב בחופש האקדמי של האוניברסיטאות - רצון שהוא מוצדק - ולא להתערב בפיקוח התקציבי עליהם, דבר שהיה כשלעצמו חיובי והוא עדיין חיובי, קיים אבל התוצאה היא שבאים אלינו עם דרישות לכסות הוצאות שאולי היו יכולים להתכסות וחיובים להתכסות מהתקציב של האוניברסיטאות.

אדוני היושב-ראש, לא ייתכן שתוצג כאן תמונה חלקית בקטע שבו מעוניינים ראשי האוניברסיטאות ואחר-כך אנו נתעסק באיזה שהוא קטע אחר. כדי להבין את בעיית השכר אנו מוכרחים להבין את בעיית הגרעונות וכדי להבין את בעיית הגרעונות אנו חייבים לקבל ראשית כל סקירה מקיפה על הגרעונות ועל הסיבות לגרעונות, מה נעשה כלפי האנשים שהיו אחראים לגרעונות, מה נעשה כדי לתקן את הגרעונות, איך העניין יתוקן להבא, ואם אפשר - עם קצת פחות הטפת מוסר.

היו"ר א. שפירא:

היות ואני רואה שמרבית חברי הוועדה רוצים בקיום דיון מקיף, אני מציע שמי שרוצה לדבר יאמר רק מה הוא מבקש לקרוא הדיון הבא ולא ייתן הסברים ארוכים.

י. כהן:

אני מחשיב מאד את הדיון על מצב האוניברסיטאות והתנהגותן במסגרת התקציב שלהן ואת הדיון הזה צריך, לדעתי, לקיים במסגרת בפרדת.

י. ארידור:

תמיד כשבאים לבקש כסף לדברים מסויימים שואלים אותנו: מאיפה יהיה הכיסוי התקציבי, אך לעתים השאלה הזאת נשכחת. גם לגבי הנושא הזה צריך לשאול איפה יהיה הכיסוי התקציבי.

י. כהן:

קראתי בקריאת ביניים שהאוניברסיטאות ויתרו על 6% משכרם כביכול מפני שמרכיב האש"ל והרכב אצל עובדי המדינה הוקפא, בשעה שבהסכם השכר עם האוניברסיטאות זה היה חלק מההסכם ואי-אפשר היה להפעילו. האם זה בכון או לא?

שבית, האם עכשיו בהסכם שנעשה מרכיב האש"ל והשכר כחלק ממרכיב השכר הכולל שמקבל מרצה באוניברסיטה הוא מקביל או דומה למה שקורה אצל עובדי המדינה והשירות הציבורי?

י. צבן:

אני רוצה לומר שאני חושש בדרך כלל משני דברים: מ'עליהום' על השכר ומ'עליהום' על האקדמיה. אבל אני חושב שהפעם אנו מגיעים למצב שמוכרחים לבדוק דברים באופן יסודי.

אני רוצה לומר שלפי דעתי צריכים להיות כאן בדיון מלבד נושאי התפקידים הרשמיים גם נושאי הטון באקדמיה בתחום הכלכלי אשר מטיפים במשך כל השנים האחרונות לשחיקת שכר ולקיצוץ בתקציבים הציבוריים כדרך להבראה כלכלית. אני רוצה את פרופ' ברונז, אני רוצה את פרופ' פטנקין.

היו"ר א. שפירא:

פרופ' ברונז סירב לבוא כי הוא אמר שהוא איש פרטי.

י. צבן:

אתן רשימה של 50 פרופסורים שכתבו מאמרים. מדברים על ריסוצי שכר, מטיפים לכולם ועוד מתנגדים לחוק שכר מינימום.

פרופ' זיו, אנו צריכים לקבל דו"ח שילמד אותנו על הפערים בתוך האוניברסיטאות כי כאן מדברים על שכר כמושג כללי ומי שמכיר את המציאות יודע שמי שעובד בדרגים הנמוכים יש לו שכר משפיל. אני מבקש שנקבל תמונה כוללת על השכר, ההטבות המקובלות והבסיעות לחוץ לארץ. מי שמכיר את חיי האוניברסיטאות יודע שיש כמה גבירים בתוך המערכת שהשתלמו על הקרבות ועל טובות ההנאה והם מחזיקים את המפתחות ונותנים למקורבים שלהם דברים ללא שום פיקות. ואלה דברים בעלי ערך גם מבחינת הסטטוס, גם מבחינת היוקרה וגם מבחינה ממשית. מהכיוון של האוניברסיטאות אנו שומעים הרבה ביקורת על הניהול של המדיניות הכלכלית במדינה וכאן יש כשלון ביהולי אדיר ואני מציע שגם את הדבר הזה נבחן בדיון שלנו.

ח. רמון:
אני לא מסכים לתיזה הזאת שלך, חבר הכנסת
צבן בקשר להנעת הדעה של הפרופסורים. אני לא
מציע לעשות חשבון עם עמדות ודעות בקשר לכלכלה הישראלית בדרך הזאת. מי שבשא
בעול צריך לבחון אותו על עביציו ולבקר אותו.

י. צבן:
אני חושב שמי שחי באוניברסיטאות והוא פרופ'
לכלכלה וחושב שההצלה של הכלכלה הישראלית
תלויה בקיצוץ התקציבים הציבוריים ובקיצוץ השכר, חובתו המוסרית לומר: לנו אסור
לתבוע. זה היושר האינטלקטואלי...

ח. רמון:
עם כל הכבוד, אי-אפשר לקשור בין זה לבין זה.
עם כל הכבוד, אנו יכולים לדבר על עצמנו, על
חברי הכנסת. כשאדם, פרופסור, מביע הזחה הוא מנתח את הענין ומביע הערכה. אי-אפשר
לומר שרק מי שישן מתחת לגשר יש לו זכות לטפל במי שגר מעל הגשר. אני לא שותף
להשקפה שלך. פרופ' אסף רזין לא אחראי על אוניברסיטת תל-אביב.

ד. תיכון:
אבל למה הוא שתק?

ח. רמון:
זה לא מתפקידו להטיף לאוניברסיטה מוסר או לא
להטיף לה. הוא לא מנהל אוניברסיטה. איזו גישה

היא זו?

ד. תיכון:
היכן היו כל הפרופסורים כשקרו הדברים האלה?

ח. רמון:
זה טיעון? ..

י. צבן:
אתה רוצה לומר שזה טיעון דמגוגי?

ח. רמון:
יבוא לכאן פרופ' פטנקין בהקשר הזה שהוא היה
יושב-ראש האוניברסיטה בירושלים ובחקור אותו,
אבל זה לא פוסל אותו מלהביע את דעתו על הכלכלה במדינת ישראל. הפרופסורים מדברים
והפוליטיקאים הם שמחליטים אם לשמוע להם או לא. אם חבר-הכנסת ארידור ישוב להיות
שר האוצר, אני מניח שהוא לא ישאל לעצתו של פרופ' פטנקין, אבל לא מעבר לזה.

לגופו של ענין - אותי פחות מעניין מה היתה
השחיקה ומה לא. אותי מעניין השכר באופן מוחלט, כולל הכל. אני מבקש שתאמרו לנו
מהי העלות של פרופסור. מהי העלות של פרופ' חבר, מהי העלות של פרופ' גלווה, כמה
עולה מרצה בכיר. תביאו את הפרטים האלה ונראה אם במוצע הסך הכל הזה הוא סביר.

ד. תיכון:
ויכול להיות שבאשר תוספת.

ח. רמון:
אני בהחלט חושב שפרופסור צריך לקבל משכורת
מכובדת. לא יכול להיות מצב שהאוניברסיטה
תתמוטט כתוצאה מזיהול גרוע. אין עסק במדינת ישראל שהתמוטט והזיהול לא היה הגורם
העיקרי לכך ואני יכול להוכיח לכם זאת לגבי כל מפעל ומפעל. יש תמיד סיבות
אובייקטיביות זוספות אך הן גלוות.

מ. שוסבוים:
אני גאה להיות ולמידו של פרופ' פטנקין. ואני
אומר זאת כי אתם אומרים שאנשים יושבים משני
צדי השולחן ומחלקים לעצמם דברים. אני פקיד ציבור ולא נעים לי לשמוע שאומרים שאני
מחלק לעצמי דברים.

ח. רמון:
עד לפני חצי שנה הטכניון אמר שאין לו גרעון. לפני חודש התברר לטכניון שהוא בגרעון של 18 מליון דולר. מי שחושב שהשכר מנותק מהמצב באוניברסיטאות - יש לי בעיה אתו. אם לפני חצי שנה אמרו בטכניון שאין גרעון ופתאום מתברר שיש גרעון של 18 מליון דולר, וזה בבדיקה ראשונה וכולנו יודעים שבבדיקה שניה מתברר שהסכום גבוה יותר -

מ. שוסבויץ:
אני איש הטכניון ואני לא יודע מאיפה לקחת את הנתון הזה.

ח. רמון:
אני מבקש פירוט מלא של השכר לפי הדרגות וכמה משולם לכל דרגה.

ע. סולודר:
אני מבקשת שהדיון בשכר יהיה משולב עם הדיון על מצב האוניברסיטאות וזאת מסיבה אחת: מוזב לפני הדו"ח, ואני לא יודעת אם לדו"ח הזה התייחס חבר-הכנסת תיכון, מכל מקום פה כתוב במפורש בהקדמה במה דברים אמורים. (קוראת מהדו"ח" אי-אפשר להתעלם מזה והדברים קשורים.

אני מבקשת מהנהלת האוניברסיטה תשובות לדו"ח המבקר. אני לא מבקשת שיביאו לנו פירוט המשתרע על 100 עמודים, אבל לפחות שנקבל נתונים בסיסיים כדי שנוכל לשקול את הדברים. אני לא הולכת בגישה של חבר-הכנסת צבן, אלא עניינית אי-אפשר לנתק בין הדברים ועלינו לדעת את הנתונים אם אנו רוצים באמת להיענות לפניה הזאת בצורה אחראית, כי אנו יודעים את הגרעון.

ג. שפט:
אני מבקש לחזור לדברים שהתייחס אליהם חבר-הכנסת תיכון. עמדתי פעם, במסגרת הדיון על ההשכלה הגבוהה, על ההתחמקות השיטתית של מוסדות ההשכלה הגבוהה ממתן הטבות לחיילים משוחררים תחת המסווה של חופש אקדמי. בשעתו פרופ' הררי ואחרים הגבנו על החופש האקדמי ולא היה איכפת להם שחיילים משוחררים צמצאים במצב קשה באוניברסיטאות, ואני הוא זה שמקבל את הטלפונים. אני מבקש לדעת מה מקבל בשנה זו החייל המשוחרר, מעבר לענין הזה של הקורסים כשהוא ממילא מפסיד שנה ויש לו את הקורסים שהאוניברסיטה נותנת בשיתוף עם מוסדות אחרים. הייתי רוצה לדעת מה קורה בתחום השיכון ובעניינים אחרים.

דבר שני - המצב באוניברסיטאות. לא למדתי את דו"ח המבקר אבל אני מבין שנאמרו בו דברים קשים מאד ואילו אני הייתי אחד מהאנשים שמייצגים את מוסדות ההשכלה הגבוהה הייתי מקבל צמרמורת מהדברים שנאמרו בו. היו האשמות כלפי המוסדות ואני חושב שהמוסדות חייבים להגיב עליהן ולהסביר את הדברים, בכל אופן מבחינה ציבורית. לזה הייתי מצפה אם במסגרת ועדה יותר מצומצמת ואם במסגרת הוועדה כולה. צריך להסביר מה קרה באוניברסיטת ירושלים.

לפני שנתיים היה כאן נציג ות"ת ואמר שח"ר מאוניברסיטת בן-גוריון, בה יש חריגה, שאר המוסדות מתאזנים. זה היה לפני שנתיים וזה נאמר במקום הזה, בתל-אביב. פתאום קרה מה שקרה. אני חושב שהוועדה חייבת לקבל הסבר לענין הזה.

היו"ר א. שפירא:
פרופ' זיו, מר שוסבויץ, אין טעם לתת עכשיו תשובות. חברי הוועדה ביקשו לקבל נתונים ועד שהם לא יקבלו אינפורמציה אין טעם בתשובות עכשיו. יחד עם זאת, ארשה לך לומר מספר דברים, פרופ' זיו.

י. זינו:

ראשית כל, אני מוכרח להגיב על דבר אחד. אתם מאשימים את המערכת, על כל האספקטים שלה, בחוסר תכנון ויש לי טענה פרוצדורלית אחת. אני לא כלכלן אלא מהנדס. קיבלתי זימון לבושא מסויים. קודם דובר על כך שידובר על נושא אחר וכשדובר על הנושא האחר ביקשתי מסממנה על השכר באוצר לבוא לדיון. הזמינו אותנו להיום לדיון בנושא מסויים ואנו מצידנו באנו עם הייצוג המתאים.

אני רוצה להפנות את תשומת לנכם לכך שעל דו"ח מבקר המדינה היה דיון ארוך וממצה בשתי ישיבות של הוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת. בדיון השתתפו 12 איש מהאוניברסיטאות, שלושה אנשים מות"ת, שני חברי כנסת ויושב-ראש. בדיון הראשון השתתף היושב-ראש, מבקר המדינה ועוזריו, נציגינו, מגיש התה והקצרבית. בדיון השני השתתפו 3-4 חברי ועדה.

ד. תיכון:

האם הדיון לא היה דיון רציני?

י. זינו:

הדיון היה רציני. אנו באנו עם ייצוג רחב.

לגבי הבושא שעל סדר היום - היה ויתור על השכר וזה היה בנוסף לויתור מהשכר של הפנסיונרים. היתה בקשה מיוחדת של שר האוצר דאז, מר יגאל כהן-אורגד והוא כתב מכתב תודה ליושב-ראש ות"ת ולמוסדות וכדי להדגיש את העובדה שההסכם היה חשוב לו לא רק שהוא התחייב לפצות את הסגל אם תהיה שחיקה, אלא הוא קבע שאם תהיה דרושה תוספת היא תמומן כולה על ידי האוצר. הדברים כתובים במכתבו. יש לי שני מכתבים של השר. ישנה התחייבות של השר ושל מר סנפירי לקיים זאת ויש הבעת תודה במכתב על ההיענות לויתור. התכנית היתה שהויתור מצד אנשי האוניברסיטה על חלק משכרם יהיה בבחינת הלחץ לפני המחנה. אולם בסופו של דבר היו רק שתי קבוצות שויתרו על חלק משכרן: אנשי הסגל וחברי הכנסת. חברי הכנסת בסוגר מהויתור הזה בדצמבר לפני שנה. רק אנשי הסגל המשיכו בויתור עד חודש אפריל 1986.

פה מדובר לא על העלאת שכר אלא על פיצוי

בהתאם להסכם.

לחבר-הכנסת ארידור אני רוצה לומר שכתוצאה

מהויתור היה גם קיצוץ מתאים בתקציב ההשכלה הגבוהה. לכן אין טעם לדרוש מות"ת לכסות את העלות הזאת.

י. ארידור:

אילו לא היו התקלות שאנו עדים להן ביתן היה למצוא מקור מבלי לפנות לאוצר.

י. זינו:

אולי. לגבי התקלות: אני חוזר ואומר שגם היום חלק ביכר מהאוניברסיטאות גמרו את השנה בצורה מאוזנת, לדוגמא: הטכניון, אוניברסיטת באר-שבע, חיפה. דבר שני - מצבת ההלוואו של כל האוניברסיטאות איננה יותר גדולה מאשר לפני שנתיים.

דבר שלישי - ירושלים תרגה ואני תולה את ההאשמה בניהול הכושל שהיה בירושלים, אבל אי-אפשר להסיק מבעיה מקומית בירושלים לגבי הניהול של כל המוסדות. איני אומר שהמצב של כל האוניברסיטאות שפיר. מכל מקום התקיימו דיונים בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת ואשמח שגם כאן יתקיים דיון. אבל מפה ועד להאשמת כל המערכת בניהול כושל - זה לא מקובל.

י. ארידור:

בכמה מסתכם הגרעון באוניברסיטת תל-אביב?

ג. זיו:
ב-20 מליון דולר. בירושלים יש חריגה. לדבריהם הם צברו בשנה אחת גרעון של 25 מליון דולר. אנו דורשים מהם זה כמה חודשים דיווח ונדמה לי שהם עצמם לא יודעים מה קורה שם.

לגבי האמצעים של ות"ת - מי כמוך יודע ומכיר את הכלים שנידי ות"ת, אבל זה לא אומר שלא נעשים דברים. האוניברסיטה העברית החליטה לא לפתוח את שנת הלימודים והגורם לכך היה מוצדק - אי עידכון דמי המעובות. ות"ת היתה זו שדרשה מהמוסד לחייב את הסטודנטים בעלות האמיתית. במשך השנים דווקא האוניברסיטה דרשה עלות מופחתת ועכשיו זה מתנקם בה. אבל בלי קשר לדבר הזה התבגדנו לפגיעה בציבור הסטודנטים דווקא בהקשר הזה. כשיש כל מיני דברים אחרים והכרחנו אותה לפתוח את השערים. אמרנו שאם השערים לא ייפתחו תיפסק ההזרמה. יש כלים אבל אי-אפשר להשתמש בהם בכל יום.

המצב של ההשכלה הגבוהה קשה מהרבה בחינות. המערכת פחות או יותר קיימה את התחייבויותיה בשנתיים האחרונות. גם התנהגות משרד האוצר כלפי המערכת היתה הוגנת ואת הדברים האלה אמרתי גם בוועדת החינוך והתרבות. היו הזרמנת מסודרות מצד האוצר והיתה אפילו הגדלה. צריך לראות את ההתפתחויות בעשר השנים האחרונות ולמצוא את הדרך. גם בדיוני הממשלה לא ביקשנו מקום של כבוד בין סולל בונה או העיריות הערביות. אף אחד לא בא בדרישה להציל את ההשכלה הגבוהה, אלא באנו עם תכנית רב-שנתית לפיתוח ההשכלה הגבוהה ושכר הלימוד הוא אולי אחד המרכיבים לכך. אשמח לשטוח בפניכם את התכניות ואת הבעיות, אבל נדמה לי שלא צריך לקשור את הנושא הספציפי הזה לנושא הכללי.

ד. תיכון:
האם אפשר לראות את המשכורות של הדרגים הנכירים?

י. זיו:
ברצון רב.

מ. שוסנוים:
המוסדות להשכלה גבוהה מפרסמים מאזנים ואני מציע לראות את המאזנים ולא להישמע לשמועות.

מי שמסתכל על התקציב הממשלתי מלפני 10 שנים רואה שמסך כל ההוצאה הלאומית, למעט בטחון וחובות, 7% יועד להשכלה הגבוהה. לאחר 10-12 שנים האחוז בתקציב המיועד להשכלה הגבוהה ירד ל-3,4%. באותה תקופה מספר הסטודנטים במוסדות להשכלה הגבוהה גדל מ-40 אלף ל-65 אלף. אתם נבחרו הציבור ואתם יכולים להחליט שאין למדינת ישראל כוח לשאת ב"סטודנט באדי" בהיקף של 65 אלף, אבל תסתכלו ותראו מה קרה באותה עת לתקציבים הסוציאליים האחרים, בחלקם בהוצאה הלאומית ואם הם ירדו באותו שיעור אוריד את הכובע.

ד. תיכון:
מה עם השתתפות הממשלה בבריאות?

מ. שוסנוים:
למדתי דבר אחד שבעקבותיו אני מבקש מהיושב-ראש להיענות לבקשתם של חברי הוועדה ולייעד 3 שעות לדיון במצב ההשכלה הגבוהה, כי חברי הכנסת אינם יודעים את המטריה, לצערי הרב, והם מפתחים עויינות.

ח. רמון:
כל פעם באים ומבקשים כסף וכל פעם שמישהו מעז לשאול שאלות בקשר למטרת הכסף הוא עויין. אנו לא עויינים. אני חושב שההשכלה הגבוהה היא הדבר הכי חשוב וצריך לתת לה יותר תקציבים מבטחון. יחד עם זאת היא לא פרה קדושה ואם יש דברים שהם לא בסדר אנו

צריכים לדעת. מי שמדבר בגד תקציב הבטחון הוא עויין. אנו לא עויינים, אנו ממלאים את תפקידנו ואנו צריכים לדאוג לכך שכספו של הציבור יגיע להשכלה הגבוהה ולא לבזבזים ולשחיתויות.

מ. שוסבויס: אני מתבצל על המלה עויינות ואני מקבל שזה תפקידכם.

לגבי הטענה שהושמעה בענין ה'עיליתזם' - רובם של המוסדות מקבלים את רוב הסטודנטים על פי הישגיהם בתום שנת הלימודים האחרונה בתיכון, השמינית. לי יש בן בטכניון והוא זכנס על סמך הישגיו בנגרות. מודדים את הכישורים בתום שנת הלימודים האחרונה בתיכון.

ד. תיכון: אני מוחה בתוקף. גם לי יש בסיון בנושא.

מ. שוסבויס: יש לי תשובות בקשר להעדפה ברורה של משוחררי צה"ל.

ש. עמר: אני מבין שמר שוסבויס הוא הכי בקיא כאן בנושא תקציב הטכניון ואני מציע שהוא יתייחס להערתו של חבר-הכנסת רמון שאמר שיש לטכניון גרעון של 18 מליון דולר.

מ. שוסבויס: המאזן האחרון שלנו הוא ל-30.9.85. ל-30.9.85 הגרעון שלנו הוא 8.4 מליון דולר. מול גרעון זה יש תיק קרבות של 134 מליון דולר.

ד. תיכון: מה זה תיק קרבות?

מ. שוסבויס: אפשר להסביר זאת בדיון הרחב שיתקיים.

היו"ר א. שפירא: רבותי, דיון בנושא יתקיים כנראה בסוף חודש דצמבר.

ד. תיכון: היתה בקשה לקבל נתונים של משכורות הנכירים באוניברסיטה. האם בקבל זאת?

י. זיו: תקבל את דו"ח גריפל.

ד. תיכון: - כולל ההוצאות הבלוות.

י. זיו: אני חושב שהכל מופיע בדו"ח גריפל.

ע. סולודר: אני מבקשת שלקראת הדיון על האוניברסיטאות ימציאו לנו זייר אינפורמטיבי עם פירוט

הנתונים שנתבקשו.

היו"ר א. שפירא: אני מודה לכם. אנו עוברים לסעיף הבא:

ד. שינויים בין סעיפים לשנת 1986
פניה מס' 93

היו"ר א. שפירא: בצביע. מי בעד?

ה צ ב ע ה
בעד - רוב
אין - אין
הבקשה אושרה

אנו עוברים לנושא הבא בסדר היום:

היו"ר א. שפירא:

ה. שינויים בתקציב לשנת 1986
פניה מס' 196

א. קרשנר:
פניה זו הוגחה בפני הוועדה, היא בוגעת לטלוויזיה הלימודית וחבר-הכנסת אריאל ויינשטיין ביקש הסברים. בדברי ההסבר של הפניה כתוב כדלקמן: "פניה זו נועדה: 1. לבצע שינויים פנימיים בתקציב הטלוויזיה הלימודית. 2. לתקצב הגדלת ההוצאה המותנית בהכנסה לאור הגידול בהכנסות ובמסגרתה מימון הגדלת מספר המשרות המועסקות על חשבון הכנסות ב-10".

א. לונברג:
אני שמח שניתנה לי ההזדמנות להופיע בפני הוועדה.

ראשית, אני רוצה להזמין אתכם לביקור בתחנת הטלוויזיה הלימודית כי אני חושב שחשוב שתתרשמו מתהליכי העבודה, במיוחד כשמתחילים עכשיו לדון בנושא הערוץ השני וכל מה שקשור בכך ובמספר הקיים בטלוויזיה הכללית. קדר העבודה שלנו מבוסס על קו ייצור הרבה יותר סולידי והוא מצוי בפיקוח.

מה קרה בשנים האחרונות? - משרד החינוך קיצץ גם בתקציב הטלוויזיה הלימודית כשם שהוא קיצץ בכל התקציבים האחרים. בשנת התקציב 1982-3 התקציב שלנו היה 7,3 מליון דולר. בשנת 83-84 ירדנו לתקציב של 6.4 מליון דולר, בשנת 84-85 ירדנו לתקציב של 6.1 מליון דולר ובשנת 85-86 ירדנו לתקציב של 5.8 מליון דולר. במהלך השנים הללו ירד גם התקן של העובדים ומשיא כוח אדם של 209 בשנת 1982 ירדנו לשיא כוח אדם של 185 בשנת 1986. בסך הכל היו לנו בשנת 1982 264 עובדים, כולל העובדים בחוזים המיוחדים. מאז שנת 1982 התחלנו לשנות את המדיניות שלנו לגבי ההכנסות בתוך התחנה ואנו עושים הפקות משותפות עם גורמים בחוץ לארץ ואנו צותנים תשדירי שירות ותשדירי חסות.

ד. תיכון:
בעברית פשוטה קוראים לזה תשדירי פרסומת. אולי תסביר לנו את מהות החסות.

א. לונברג:
יש שתי אפשרויות לקבל כספים עבור השירות הזה והכללים שבקבעו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה הם אותם כללים בטלוויזיה הכללית ובטלוויזיה הלימודית. תשדיר חסות הוא תשדיר שבסוף שידורה של תכנית רואים שקופית האומרת שהתכנית שודרה בחסות גורם זה וזה. תוכן הפרסום מאושר על-ידי ציג היועץ המשפטי לממשלה. לדוגמא: אומרים שתלמה מייצרת מצרך זה וזה ואסור שיהיה בפרסום שום דבר שנותן איכויות.

ד. תיכון:
מי קובע ש"תלמה" כן ו"אוסם" לא?

א. לונברג:
אנו מוציאים מכרז ואומרים שסדרות אלה ואלה מוצאות למכרז. מציינים את השעה ואת סוג התכנית והם משלמים בהתאם לתעריף שאנו קובעים. התעריף שלנו נע בין 500 ל-900 דולר לתכנית וזה משולם עבור הופעה של שקופית אחת על המסך. המחיר תלוי בשעת השידור. כיוון שהטלוויזיה הכללית משדרת מהשעה 17:30 ואילך הרי ברור שסוג הצופים בתכניות שלנו הוא אחר משלה וגם החשיפה היא אחרת. שידור שקופית בשעה 20.30-21.00 בטלוויזיה הכללית יקר יותר ואפשר לגבות עבור זה 4000 דולר וזאת משום שמספר הצופים בשעות אלה הוא רחב יותר.

ד. תיכון:
מה התעריף שלך לשקופית המשודרת דקה לפני התכנית ערב חדש?

א. לונברג:
1050 דולר. הגענו למצב שמתוך 270 עובדים אנו מעסיקים על חשבון הכנסות כאלה כ-90 עובדים.

כמה אתה מקבל מהאגרה הנגבית מהאזרחים?

ד. תיכון:

אף לא פרוטה אחת. אנו טוענים כל הזמן שצריך לחלק את האגרה הזאת.

א. לונברויים:

אני לא רוצה להתייחס לכל נושא הטלוויזיה הלימודית. יש לי אליה רק שבחים וזה אמור גם בקשר לצורת הניהול. ביקרתי בה כמה פעמים. התרשמתי מאד ממוסר העבודה וגם מהאמצעים הצבועים שהיא מתקימת מהם. בדמה לי שגם תוכן השידורים מקובל על כולם וכי הטלוויזיה הלימודית ממלאת את יעודה ותפקידה כראוי.

י. כהן:

הבינותי את תוכן הבקשה ואני בעד אישורה.

ע. סולודר:

אני מבקשת לדעת קצת יותר פרטים כי באחד הדיונים עלה נושא מידת הכפיפות של הטלוויזיה הלימודית בהשוואה לטלוויזיה הכללית. הדברים לא היו ברורים ותוך כדי הדיון הסתבר שכניכול פועלת רשת בתוך רשת.

י. ארידור:

ההבדל הוא שהטלוויזיה הלימודית כפופה לשר, לפוליטיקאי ולכן הוא יכול לדרוש דו"ח. הטלוויזיה הכללית לא כפופה לפוליטיקאי ולכן אי-אפשר לדרוש מהמנהל דו"ח וגם לא להחליפו.

ד. תיכון:

אני מבקש להבין מדוע אתם לא מקבלים חלק מן האגרה. האם אתם נוטלים חלק בדיונים על מדיניות השידור, האם אתם נוטלים חלק בהתוויית המערכת או שאתם מנוהלים ומפוקחים ישירות על ידי השר?

י. ארצי:

אני רוצה לשאול שאלה ולהציע הצעה. שאלתי היא זו בוכח הירידה הדרסטית במספר העובדים האם באו במקומם הפקות שהוזמנו בחוץ לארץ או עובדים שעובדים על חוזים מיוחדים או ציבור אחר של עובדים? - כי אחרת קשה להעלות על הדעת שיכולתם לעבוד ב"סטף" כל-כך מוקטן. אולי הייתם אובר סטף?

אנו לא יכולים לדרן ברשות השידור מבלי לקיים דיון על הטלוויזיה הלימודית ואני מציע שבקיים דיון על הטלוויזיה הלימודית.

א. לונברויים:

הטלוויזיה הלימודית היא יחידת סמך בתוך משרד החינוך והתרבות. באשר כך הם פני הדברים היא כפופה לשר החינוך והתרבות. אני מגיש תכנית עבודה רב-שנתית לשר החינוך, היא מובאת לדיון במזכירות הפדגוגית בתחומים הקשורים למזכירות הפדגוגית והיא מובאת לדיון בפני השר והנהלת המשרד בתחומים הכלל תרבותיים ציבוריים. התכנית הזאת בדונה במזכירות הפדגוגית בתחומים הקשורים לה ובהנהלת המשרד ובהתאם לכך היא מאושרת. המזכירות הפדגוגית באשר היא - היא ממונה על התכנים שייכנסו למערכת החינוכית. בתחומים אחרים יש קשר לשר החינוך והתרבות. אני מניח בפני השר את תכנית העבודה, הדרישות שלו יכולות להגיע אלי ואני חייב למלא את התפקיד כמו כל פקיד אחר שממלא את תפקידו.

לגבי האגרה - הדברים נקבעו בהסטוריה ואני

מציע לוועדת הכספים של הכנסת לקיים דיון בנושא הזה כשידון בנושא של ערוץ שני והטלוויזיה בכבלים ושם תראו את הדברים בראייה כוללת; אז תראו מאיפה באים הכספים ואיפה צותנים שירות לציבור.

דבר אחרון - הפקות. בשנתיים האחרונות ייעלנו את המערכת ואני מבקש להזמינכם לראות איך ייעלנו את המערכת. כמות ההפקות עלתה מבלי לפגוע בחכמים.

ד. תיכון: איזו מצלמה אתם מפעילים?

א. לונברגוים: אנו מפעילים מצלמת לינק.

היו"ר א. שפירא: בעבור להצבעה. מי בעד האישור?

ה צ ב ע ה

בעד - רוב
נגד - אין
הבקשה אושרה

היו"ר א. שפירא: אנו עוברים לנושא הבא בסדר היום:

ו. שימוש ברזרבה כללית לשנת 1986
פניה מס' 130

בבקשה מבקש שר האוצר את אישורנו להעברת סך של 10,000 מלפי שקלים מסעיף 47 הרזרבה הכללית לסעיף 18 - רשויות מקומיות. לחברי הכנסת תיכון וארידור יש שאלות בקשר לסעיף הזה.

י. כהן: מהי הבקשה ולמה?

היו"ר א. שפירא: היה הסכם בין משרד הפנים והאוצר עוד לפני מחצית השנה לכסות גרעונות של עיריות כאשר לגבי עיריית ירושלים היה מדובר בסכום של 10 מיליון שקל. הבקשה נסחבת כבר חצי שנה.

ש. שמש: עד לסוף שנת 1985 הסתכם הגרעון של עיריית ירושלים בקרוב ל-18 מיליון שקל. במשך השנים האחרונות העלתה עיריית ירושלים בפני משרד הפנים מספר רב של פעמים את בעיית השכונות החדשות בעיר. מי שמכיר את הנושא יודע שב-10-15 השנים האחרונות קיבל ענין השכונות החדשות תאוצה רצינית ביותר ואכן משרד הפנים ראה בכך בעיה יחודית של העיר ירושלים ולמעשה אין במדינת ישראל עיר שמסביבה זנבו שכונות בגודל של מועצות מקומיות שלמות.

ד. תיכון: האם אתה יכול להסביר לנו איך נוצים שכונה חדשה?

ש. שמש: במשך השנים האחרונות העירייה הציגה בפני משרד הפנים את בעיית איכלוס השכונות החדשות. בשנים האחרונות עסקנו בנושא הזה ובגלל קשיים תקציביים לא מצאנו אף פעם פתרון מידי לבעיה. מה שקרה בסופו של דבר הוא שהעירייה היתה מוכנה לתת את השירותים ובעצם היא היתה מוכרחה לתת אותם ובעקבות כך היא נקלעה לגרעונות. כשבדקנו את נושא הגרעון נוכחנו לראות שהסיבה העקרית למרבית הגרעון בובעת מהעובדה הזאת. בנוסף לכך יש לעירייה בעיות יחודיות נוספות כמו ריבוי משרדי ממשלה ובעיות נוספות הדורשות יותר תקציבים ולא תמיד יש מקורות לכך. בדקנו את כל הנושאים הללו ומתוך התמקדות בנושא השכונות החדשות הגענו למסקנה שמוכרחים אחת ולתמיד לנסות לפתור את הבעיה הזאת.

השכונות שנבנו סביב ירושלים הן: נווה יעקב, רמות, ארמון הנציב, גילה, הר נוף, פסגת זאב ודרום-תלפיות. למעשה כל שכונה כזאת מבחינת משרד הפנים היא בסדר גודל של מועצה מקומית. מנשרת ציון שהיא יותר קרובה לירושלים משכונת נווה יעקב היא רשות מקומית עצמאית.

א. אבוחצירא: יש איזורים ערביים במסגרת גבולות העיר?

ע. וכסלר: הם לא בתוך הגבול המוניציפאלי של ירושלים. כשאיחדו את העיר ירושלים הקו העיקרי היה ללכת על מכסימום שטח ומינימום אוכלוסין. בהתאם קבעו את קו התכנון ויש שכונות המאוכלסות בלא יהודים אך הן לא בתחום המוניציפאלי של ירושלים, כמו אל-עזריה וכדומה. יש מקומות שבהם קו התיחום תוצה בתים. כך הוגדל שטחה של ירושלים. את השכונות בנו מחוצה לה וכך בנו קריות שמונות 90 אלף נפש שמתחברות לירושלים בצירי תנועה כמו עיר בפרדת. בשכונות האלה יש קירות תמך, רחובות, כנישים ונתחשיב הוכח שאחזקה של נפש אחת בשכונה כשכונת גילה עולה פעם וחצי מאחזקה של נפש בעיר וזאת בגלל המבנה המיוחד של השכונה.

ע. סרלודר: מה עם בית צפפה? האם היא בתוך הגבול המוניציפאלי של ירושלים?

ע. וכסלר: בחלקה שייכת עוד מלפני מלחמת ששת הימים.

הדבר השני שמאפיין את השכונות זה המרחב והמרחק וזה משפיע על הולכת קווי המים, הורקת האשפה וכדומה.

שכונה כדוגמת רמות אשכול זולה יותר מבחינת התחזוקה משכונת גילה כי היא נבנתה בדגם הישן של בית משותף רגיל. בגילה בית רגיל מכיל לפעמים 600 יחידות דיור. לזה צריך להוסיף את העובדה שבשכונות כאלה גרים זוגות צעירים רבים, מפוזים וכך נוצר מצב שכל השטחים הפרטיים שמסניב לבתים נופלים מבחינת התחזוקה על כתפי העירייה. הגיבון נופל על העירייה, האחזקה של המדרכות, התאורה וכיוצא בזה.

איכלוס השכונות החדשות בירושלים היה מאד מאסיבי והוא התחיל בעיקרו בשנת 78-1979 וזאת כאשר נבניה המאסיבית הוחל עוד לפני כן. זה דבר שהביא להוצאה גבוהה ושוב אני מתיין שמדובר באוכלוסיה שיכולתה לשאת בארנובה היא מוגבלת.

הארנובה בירושלים גבוהה ביותר ואחת הדרישות היא להוריד את רמת הארנובה למגורים ולהעלות את רמת הארנובה שלא למגורים, דהיינו: לאזן בין שתי הקבוצות.

לעיריית ירושלים אף פעם לא היה גרעון. בגלל האיכלוס המאסיבי של השכונות שנעשה במכה אחת נוצר הגרעון הזה והיתה חוסר אפשרות לשמור בין רמת ההכנסות לרמת ההוצאות.

י. ארצי: בשנים האחרונות נעשו סידורים לגבי הגרעונות של הרשויות המקומיות השונות. האם הנקשה שמונחת לפנינו היא בהמשך לאותה תפישה של הבראת השלטון המקומי כדי לפתוח דף חדש או שזהו פתרון לבעיה מיוחדת רק של ירושלים?

4.12.86

ש. שמש:

צריך להבדיל בין בעיות שהיו בערים הגדולות כמו חיפה, תל-אביב, ירושלים לבין הבעיות הקיימות במגזרים אחרים כמו ערי פיתוח וכדומה. בערים הגדולות הבעיות נוצרו לא בגלל ארגון לקוי של סדרי מינהל או חוסר יידע לנהל אלא הבעיות נוצרו בגלל פרויקטים מיוחדים. בתל-אביב, למשל, היו בעיות פיתוח, היו הבעיות של בתיבי איילון וכדומה. גם בחיפה היו בעיות מיוחדות. פה אין בעיה שצריך להתמודד עם עיריה חלשה אלא פה צריך להתמודד עם בעיה קיימת. אותו דבר אמור לגבי ירושלים. עירית ירושלים היא עיריה מסודרת, חזקה.

ד. תיכון:

האם קראת את דו"ח מבקר המדינה לגבי עירית ירושלים? ירושלים דווקא מופיעה בהאש הטבלה.

ש. שמש:

תמיד יש הערות. עירית ירושלים היא עיריה חזקה המתפקדת טוב מבחינה ארגונית וכספית, אלא שכאן היתה בעיה של שכונות חדשות וזו בעיה אובייקטיבית שצריך למצוא לה פתרון. אין דומה הדבר הזה לרשויות שהן חלשות באופן תמידי והבעיות שלהן הן בעיות מסוג אחר, כשבהן צריך בנוסף לפעולות הכספיות לערוך פעולות הסברה, מעקב וכדומה. בעירית ירושלים אין צורך בזה.

לעירית ירושלים צריך לעזור פעם אחת וזה מה שאנו מנקשים היום. במשך השנים לא יכולנו למצוא לבעיה זו פתרון בגלל קשיים תקציביים וכעת צריך אחת ולתמיד למצוא פתרון כספי לבעיה הזאת כאשר מכאן ואילך בראה לי שיותר לא יהיו בעיות כי מדובר פה בעיריה איתנה.

היו"ר א. שפירא:

אני מודיע לסברי הוועדה שההצבעה בנושא זה תתקיים בשעה אחת. בגמור את הדיון ובקיים את

ההצבעה.

י. ארידור:

אדוני היושב-ראש, ראשית כל אני באלץ לחלוק עליך בענין הפרוצדורה. ענין הגבלת הזמן בדיונים הוא עניינו הפרוגטיבי של היושב-ראש לצערי הגדול ובדרך כלל מקובל להיעתר לפניות של היושב-ראש. יש ליושב-ראש הרבה זכויות אך לא להגביל את החברים אלא אם אדם מדבר שלא לענין. אף אחד לא רוצה לבזבז את זמנה של הוועדה.

יש בעיה שאני רוצה להציגה. לגבי הסכום יש לי תמיד שאלה אחת, שלא קשורה בעירית ירושלים, ואני שואל את עצמי מדוע לא מציגים את השאלה. שאלתי היא מהיכן יבוא הכיסוי התקציבי. אני מציע שהשאלה תוצג בכל מקרה שבו מבקשים העברה מועדפת או שיטבה אפשרות שנפסיק להציג את השאלה. זו שאלה לכמה מחברי הוועדה שיש להם סלקציה בהצגת הבעיה הזאת, כשלפעמים הם שואלים את השאלה ולפעמים לא, וזה לא קשור לירושלים. לכן או שמציגים את השאלה הזאת בכל מקרה או שלא מציגים אותה.

ע. סולודר:

עד עכשיו הדברים התנהלו כך שהסלקטיביות בהצגת השאלה היתה מסניב לכל השולחן.

י. ארידור:

אתחיל להעיר זאת לגבי כל נושא עד שנתרגל שלא להפלות בין הנושאים ואני מבקש מהיושב-ראש להקפיד על כך שלא תהיה אפלייה בין הנושאים בהקשר של השאלה הזאת. כל זמן שמציגים את השאלה אני מציג אותה גם לגבי הנושא הזה. זה ענין של סדרי נוהל של הדיונים בוועדה.

לגבי הפניה שלפנינו - ראשית, אני רוצה להזכיר עובדה אחת. אני זוכר - ואני מזדהה עם הדברים שאמר נציג משרד הפנים - שבזמן שהייתי שר לא נתקלתי בבעיות של גרעון בעיריית ירושלים. זה היה עד שנת 1983. אבל כן נתקלתי בבעיות פיתוח של ירושלים. השאלה הראשונה שלי היא מדוע דווקא משנת 1984 קושרים את שאלת הגרעון בשאלת הפיתוח. אני מדבר על התקציב השוטף. גם עד שנת 1983 היה פיתוח של עיריית ירושלים והתקציב השוטף היה מאוזן באותה מסגרת של משרד הפנים. לכן בראה לי כתמוה שעבין הפיתוח הופך החל משנת 1984 לעילה ליצירת הגרעון. אבל יש עוד שאלות הקשורות בהבדלים בין הצגת הנושא על-ידי משרד הפנים או נציג העירייה ובין הצגת הנושא על-ידי משרד האוצר.

מה ששמענו היום זה דבר פשוט: יש גרעון והכל יסתדר עם ועדת הכספים תאשר את העברת הכספים. בדברי ההסבר של משרד האוצר העניינים הם הרבה פחות פשוטים. משרד האוצר אינו מאשר את סכום הגרעון. דובר על גרעון של 18 מליון שקל. ומשרד האוצר אומר שזה סכום הגרעון כפי שנמסר על ידי עיריית ירושלים. בבקשה באמר: "... כאשר סך הגרעון הנמסר על-ידי עיריית ירושלים מסתכם בכ-17.8 מליון שקל". כלומר משרד האוצר לא מוכן לסמוך את ידיו על הסכום. אני חושב שתנאי הכרחי בכל דיון רציני שאנו זקוקים הודעה מוסמכת מהאוצר שהגרעון אכן נבדק. אם הגרעון הוא 80 מליון - לא תעזור העברה של 10 מליון. לכן אני מבקש שלפני כל הצבעה יהיה אישור של משרד האוצר למלים האלה. באוצר מבסחים את הדברים שלהם די בזהירות ולא במקרה הם כתבו בבקשה "הנמסר".

עבין שני - עבין כיסולי ההפרש בין אותו גרעון שלא ידוע לנו לבין המעבוק. בעצם היום לא שמענו תשובה כלשהי בשאלה איך יכוסה ההפרש. אבל התשובה שנותן האוצר היא שהעירייה תדאג לכסות את ההוצאה הזאת ממקורות התקציב השוטף של 1987. נביח שמשנים את בסיס התקציב וזה עבין של שגרה, לא מתקבל על הדעת ששינוי בסיס התקציב יספיק לכסות את ההפרש בין מה שאנו מאשרים לבין הגרעון. אחת מהשתיים: אם הוא מספיק לכסות את ההפרש אזי שינוי בסיס התקציב גדול מדי כי שינוי בסיס התקציב זה לא רק לגבי 1987 אלא גם לגבי 1978 ו-1989, ואם הוא לא מספיק לכסות את ההפרש איך יכולים להגיד שהעירייה תדאג לכסות חריגה זו ממקורות התקציב השוטף לשנת 1987. אם יש לעירייה מקורות עצמיים שיכולים לכסות את הגרעון זה לא קשור לעבין של תיקון בסיס התקציב.

אמנם מתייחסים בסעיף 2 בדברי ההסבר לחריגה אפשרית בשנת 1986 אבל אני באמת אינני יודע איזה ערך יש להתחייבות כזאת לגבי תיקון חריגה שאיננו יודעים מה היא.

השאלה השלישית שלי קשורה לסעיף האומר שהעירייה תהיה אחראית לכיסוי יתרת הגרעון ממקורותיה על ידי ביצוע קיצוצים נוספים ו/או על ידי הגדלת ההכנסות העצמיות. במה שקשור לקיצוץ אני מבחן שעושים את מה שניתן לעשות. במה שקשור להגדלת ההכנסות העצמיות שמענו על פן אחד וזה הגדלת המיסים, אבל לעיריית ירושלים יש מקורות נוספים ועל המקורות האלה אנו צריכים לקבל מידע. אומרים לי בקריאת ביניים שמקורות ההכנסות הנוספים לא נכנסים לתקציב הרגיל. יכול להיות. אבל אם המקורות הנוספים האלה לא נכנסים לתקציב הרגיל אזי המלים "הגדלת ההכנסות העצמיות" יכולות להתפרש אך ורק בהגדלת המיסים. יוצא איפה - ושמענו כאן על ידי נציג העירייה ששיעורי המיסים או האגרות בירושלים הם הגבוהים ביותר בארץ - שאנו מקבלים הודעה שמהיה הגדלת מיסים נוספת. אילו היתה התבייה, למשל, של קיצוצים נוספים בתקציב - הייתי אומר: בסדר, אני מקבל זאת. כשאומרים הגדלת ההכנסות העצמיות, שפירושו העלאת התשלומים המוטלים על הציבור, פירוש הדבר שאנו נותנים על ידי האישור הזה שלנו גושפנקא למה שנאמר כאן בדברי ההסבר. אומרים: ועדת הכספים בתנה אור ירוק ואם יהיו גרעונות אנו נותנים אישור מוקדם להעלאת המיסים. אני רוצה להבין האם זה מה שמתכוונים לעשות?

דבר אחרון - ישנו חוק ירושלים, חוק יסוד, שירושלים מוגדרת בו כבירת ישראל והוא בוגע גם לצד הכלכלי. בחוק הזה כתוב בין יתר הדברים שעירית ירושלים צריכה לקבל מענק מיוחד. אני מניח שירושלים מקבלת את מה שהיא צריכה לקבל בהתאם לחוק. החוק הזה לא צריך להיות אות מתה. הייתי מצפה שבעיות שיכולות להתעורר בעיר שאינה נכנסת להגדרה של חוק כזה תהיינה יותר חמורות מעיר שיש לה חוק כזה, כי החוק הזה היה צריך לעזור לפתור בעיות מהסוג הזה שאנו מדברים עליו, דווקא בתחום גרעונות הקשורים בפיתוח. לכן אני מבקש לדעת מה בעשה לטובת ירושלים בעקבות החוק הזה ובאותה מידה שבעשה משהו. זה לא סייע לפתור את הבעיה שאנו ביצנים בפניה היום, שלדעתי לא היתה צריכה להתעורר.

יש הערות בדו"ח מבקר המדינה שלא למדתי אותן ואני מניח שחבר-הכנסת תיכון יפרט יותר את הדברים.

ד. תיכון:

אני רוצה לפתוח בהודעה אישית. ראשית, אני רוצה שיובן שאינני עויין ואני מבקש לא להפריע לי. ההודעה האישית שלי מתייחסת לדיון קודם שערכה הוועדה בנושא הזה כשנסופו עלה ראש העיר אל האקדמים והאשים את ועדת הכספים בבקמנות אישית ובהצטרפות להשמצות אישיות בגד ראש העיר משום שהיא עיכבה את אישור הסכום הזה של 10 מליון שקל. אילו ראש העיר הסתפק בהופעה טלוויזיונית אחת - ביחא, אבל למחרת ברדיו חזרו על ההתקפה הזאת והטענה היתה ששני חברי כנסת רוצים לחסל חשבונות אישיים עם ראש העיר ומצטרפים לקמפניה שעוסקת בהשמצת ראש העיר. אני מוכרח לומר שאין לי יחסים מיוחדים עם ראש העיר, אבל אני גם לא עויין. יש לי כמה שאלות ואולי יותר משאלות.

אני מעריך את משרד הפנים שמצא סעיף שנאמצעותו הוא יכול להזרים 10 מליון שקלים לכיסוי ההוצאות של העיריה בגין פיתוח השכונות החדשות. לא רק אנו תושב שכונה חדשה אלא גם חבר הכנסת יהושע מצא. יצא לי לגור בשלוש שכונות חדשות והייתי חלק מבניית שתי שכונות חדשות. אדוני מר שמש, בבית כמה שכונות בירושלים, מה לעשות? בבית אותן במסגרת תפקידי הציבוריים. כשאתה ניגש לבנות שכונה חדשה בירושלים היא מתקצבת עד הפרוטה האחרונה, כולל כל ההוצאות בגין תשתית, עבודות ביוב, חשמל וכדומה והתקציב הזה בא באמצעות משרד השיכון או משרד הבינוי והשיכון. לכן כל השימוש בראש הפרק הזה איננו נכון. כתושב שכונה חדשה שאין לידו מדרכה היום אני פונה לא לעיריה אלא למשרד הבינוי והשיכון והוא שמתקצב את השלמת הפיתוח בשכונה. לכן אם אתה רוצה לעזור לעיריות מסיבות כמו קיום משרדי ממשלה וכדומה ואתה טוען שהגרעון מוצדק, תבוא לוועדה הזאת ותגיד: אני מבקש לתקצב את העיריה בסכום של 10 מליון שקל בגין סעיפים 1, 2, 3, 4, ואל תבוא ותספר לנו סיפורים, ואין לי כל כוונה לפגוע בך אישית. לכן אני מתקומם על ביצול הסעיף הזה.

ראה מה אתה עושה, מר שמש. אילו התושבים בשכונות החדשות קיבלו הנחה במיסוי - אני מניין, שכן אז היית בא ואומר: יש לנו שכונות חדשות, העיריה משקיעה, התושבים לא משלמים מיסים או משלמים מיסים נמוכים ולכן נוצר גרעון ואני צריך להשלים את הפיתוח. לו כך היו פני הדברים - ביחא.

לפני שאני מגיע לסעיף העיקרי אני רוצה לומר לך שקראתי את הדו"ח הזה של מבקר המדינה ויש בו 20 מראי מקומות שבהם מופיעה עירית ירושלים והיא מופיעה דווקא במקום מכובד בטבלת הליגה. למשל, ישנו סעיף, ואני לא מדבר על חגיגות בשכר -

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת תיכון ביקש קודם התייעצות סיעתית.

ח. רמון:

אני לא חושב שאפשר לבקש התייעצות סיעתית.

דחינו את הדיון בנושא הזה כבר פעמיים.
אני מוחה. התייעצות סיעתית אפשר לבקש כשהנושא עולה. הנושא עלה לא פעם ולא פעמיים ואי-אפשר לבקש התייעצות סיעתית בפעם השלישית שהוא עולה. היה לחבר-הכנסת תיכון כל הזמן שנעולס. גם אם מותר, אין זה בהוג לבקש התייעצות סיעתית כאשר נושא עולה בפעם השלישית. חבר-הכנסת תיכון, אם ראש העיר יאשים אותך בהתבכלות - יהיה לו בסיס לכך.

י. צבן:

נקבעה פה עובדה שאם דיון נמשך כמה ישיבות אין זכות להתייעצות סיעתית. התייעצות סיעתית נשקלת רק אם מראש מודיעים או שמראש אומרים שהיום תהיה הצבעה ומבקש מי שמבקש את התייעצות הסיעתית.

ח. רמון:

מתוך חרדה למוסד אני לא רוצה לקבוע כלום. הצוהג והבוהל הוא שאם עיכבת את הנושא בפעם הראשונה מטעמים של התייעצות סיעתית - אין מקום נוסף להתייעצות סיעתית. אם חבר הכנסת תיכון יבקש למרות זאת התייעצות סיעתית - נסדר.

היו"ר א. שפירא:

זה דיון שני ולא שלישי בנושא. יש זכות לכל חבר ועדה לבקש התייעצות סיעתית ואני יכול לשלול זאת כיושב-ראש אני מצטער שאתה מבקש זאת. על פי התקנון זה הדיון בשני.

י. ארידור:

כל הענין לא מעוגן בתקנון.

היו"ר א. שפירא:

אני מבקש לדעת אם חבר-הכנסת תיכון מבקש התייעצות סיעתית. בשעה אחת יש לי פגישה עם ראש עיריית תל-אביב ואני צריך ללכת.

ד. תיכון:

אם אקבל תשובה לשאלות שאשאל - לא אבקש התייעצות סיעתית.

אני רוצה לחזור לענין של כסף תמורת שירותים באמצעות מיסים. אילו העירייה אמרה שהיא נותנת הבחנה בסכום הארנובה לתושבי השכונות החדשות - אזי אני מבין שכתוצאה מרמת השירותים הגבוהה נוצר גרעון ואז נצדק יבוא מר שמש ויבקש באמצעות האוצר את כיסוי הגרעון. אבל לא ראיתי שהעירייה בהגה כך ומשרד השיכון עדיין מגיע מידי יום ביומו לאותן השכונות החדשות. יש לנו את הדו"ח הזה ואני לא רוצה להיכנס לבירורים אבל יש בו הרבה מראי מקום מהם ניתן להסיק שהעירייה עושה צחוק מהפיקוח והיא נותנת הטבות ותמיכות על פי הקריטריונים שהיא קובעת, בניגוד לחוק הדעת שאתם מצחים אותה. יש כאן בעיה של שכר חריג, של תשלומים בגין פיטורין מעבר למקובל, יש בעיה של שימוש ברכב מעל המקובל. מעבר לזה יש לנו סעיף שנקרא ארנובות והעירייה נותנת הנחות לעובדיה, אשר היקפן בע בשיעור ממוצע של 10%.

ע. וכסלר:

זה אחד המקומות הכי במוכים מבחינה זו מכל הערים האחרות.

ד. תיכון:

יש לי את מלוא ההערכה לעיריית ירושלים והלוואי והרבה ערים היו לומדות ממנה. אבל בא לכאן גזבר העירייה ואומר: אנו בירושלים מטילים את המיסים הגבוהים ביותר במגורים. מבגד עומד הדו"ח הזה ואומר שיש הרבה מה לשפר בעירייה. אולי בהשוואה לערים אחרות המצב של העירייה הוא די טוב, אבל יש סעיפים דומיננטיים שצריך לתקן אותם והמבקר אומר שיש חריגות קשות ביותר, למשל בנושא הארנובה שהיא הגבוהה ביותר.

הנה עיריית ירושלים המציאה פטנט חדש - היא רוצה לגבות את הארנובה לשנת הכספים 87-1988 כבר בחודש דצמבר.

ס. אלחנני:

- היא עברה לעסקי תיווך פיננסיים חוץ בנקאיים.

ד. תיכון:

לעיר הזאת יש שיא ארצי בגובה הארנונה למגורים והיא מחליטה, בניגוד לעיריות אחרות, לגבות את המס השנה מוקדם יותר. יהיה לה מכשיר פיננסי, ייכנס הרבה כסף וישחקו בו בשוק האפור. אומרים ששנת המס מתחילה ב-1.4.87 ומסתיימת ב-31.3.87. אני יכול לציין את כל מראי המקום בר"ח מבקר המדינה.

היו"ר א. שפירא:

חבר-הכנסת תיכון, אני רוצה לבקש ממך דבר אחד: השעה היא עתה אחרי אחת. לאחר שתסיים את דבריך בשמע את התשובות מגזבר העיריה.

ד. תיכון:

מקובל במדינת ישראל לשלם מס בגין שירות שאתה מקבל וכל עוד אתה לא מקבל את השירות אתה לא משלם את המס. באה עיריית ירושלים וארבעה חודשים לפני שהיא מגישה את השירות היא עושה תרגיל פיננסי מתוחכם ואומרת: אני הולכת לגבות את המס תמורת הנחה של כ-5.5% למי שישלם עד 7.12.86, בגין שנה שתחל רק ב-1.4.87. אילו העיריה היתה באה ואומרת: אני לא מעלה את שיעורי המיסים בעיריה כי אני במצאת היום במצב חירום שבו בתבקשו שלא להעלות את המיסים אלא רק בגובה האינפלציה - אני מבין.

מה שיקרה, אדוני נציג העיריה, הוא שאתה תגבה את המס ב-7.12.86 ופתאום תהיה הגוף העשיר ביותר במדינת ישראל. אחר-כך תחפש מה לעשות עם הכסף הזה שהרי עיקר ההוצאה שלך תהיה במרוצת השנה שתבוא לאחר מכן. אתה מקדים את תשלום הכסף בשלושת רבעי שנה בממוצע ואז תשאל את עצמך מה אתה עושה עם הכסף הזה. בהקשר הזה אומרת היועצת הכלכלית של הוועדה שאתה תהפוך למוסד פיננסי ותתווך בכספים ויקרה לך אז מה שקרה למוסדות כספיים אחרים בארץ שהיה להם עודף כסף וכתוצאה מהתנהגות בלתי אחראית הגיעו לאן שהגיעו. במצב כזה אתה תבוא לכאן בעוד שנה ותבקש סיוע. לכן אני בא ואומר שאין לך אפשרות וסמכות להתחיל לגבות את הארנונה לפני פברואר 1987. אבל גם כשאתה בא ומבקש להקדים את תשלום הארנונה, צריכה הוועדה הזאת לומר לך: לא תגבה את הארנונה יותר משיעור האינפלציה, ואם לא - תקבע הוועדה בחקיקה שגם אם תגבה את הכסף בדצמבר לא תוכל לגבות יותר תוספת. מעלים את הארנונה בתקופה שהכל מוקפא ונכון שאתה תאמר לי שהארנונה לא בכללת בהקפאה אך יתר המשק כן בכלל בהקפאה. לכן אני בא ואומר לך, אדוני מר שמש, שאסור לך לאשר את התרגיל הפיננסי הזה שיוליד שוב ספקולציות מסוכנות שיסתיימו באסון ומי ייקח על עצמו את האחריות? הרי באנו ותיקנו תרגילים שעשו כשלמישהו היה כסף והוא רצה להגן עליו מפני האינפלציה מה הוא עשה? - הוא שיחק בבורסה ובשוק האפור והכסף ירד לממיון. ורבותי, כאן מדובר באיר שישי בה 400-500 אלף תושבים שצריך לספק להם את השירותים. לכן אני בא ואומר לחברי כן: לכולם יש דעות פוליטיות, אך מעבר להשקפת העולם שלנו וללבבי שהיה קיים במרוצת השנה האחרונה, ואני מכבד את האנשים, עלינו לדעת שהתרגיל הזה הוא לא חוקי ומסוכן והוא עלול להסתיים באסון.

תושבי ירושלים לא צריכים להיות כלי משחק לספקולציות כספיות ואם רוצה העיריה לקדם את הענין היא צריכה לקבל את אישור משרד הפנים והאוצר ואני לא בטוח שהם מבינים מהקורה כאן. עם מלוא ההערכה שיש לי לגזבר העיר, אני אומר שאני לא יודע לאיזו הרפתקאה הוא נכנס כאן. יתירה מכך, אי-אפשר להעלות את הארנונה מעבר לתקרה. השנה הם מעלים את המסים ב-40%-50% באמצעות תרגיל של רה-דירוג וכל שנה יהיה רה-דירוג ויצקפו את התקנות של משרד הפנים.

אני, כתושב ירושלים, דורש את הגנתך כמשרד הפנים ואם אינך מסוגל להגן עלי תאמר שאתה לא מסוגל לכפות את דעתך על העיריות.

ע. סולודר:
אתה קושר את ענין ה-10 מליון שקל עם נושא הארנובה. מצד אחד הארנובה באה לממן פעולה של עירייה ואני לא מציעה לך לקשור בין הדברים. אפשר לקיים דיון על הארנובה. אם אתה קושר בין הדברים - תאמר זאת ואם לאו -

ד. תיכון:
לכן אמרתי שהכל תלוי בטיב התשובות שאקבל. אם משרד הפנים יגיד שיש בעיה של ארנובה שזו כבראה הסבוכית הראשונה שלך - בשמע מה יש לו לומר. יכול להיות שבמה שהוא יאמר יש מן הצדק ובלך לסידור כלל ארצי. אני יכול לקבל את ההשקפה שאם יש גרעון צריך לחת עזרה ומי אני שאמנע את העזרה; אבל מצד שני לא להתערב ולתת עוד כסף כדי שמישהו יוכל להיכנס להרפתקאה - לא אני. כבר היה לנו בסיון בענין הזה בכל מיני מקומות וארגונים ואנו אומרים איפה היינו כשזה התחיל לקרות. את, חברת הכנסת סולודר, סיפרת לי השבוע על חוסר אחריות של שני גזברים.

אינני מתקיף את גזבר העיר באופן אישי או את ראש העיר, אבל אני כבר רואה את ההרפתקאה הבאה וכבר החלטנו שלא נאפשר יותר הרפתקאות מהסוג הזה, הרפתקאות של מישהו שיש לו הרבה כסף, הוא רוצה להרוויח וסופו שכספו הולך לאיבוד.

יש שני נושאים. הנושא האחד הוא ענין ה-10 מליון שקל. את הנושא הזה ניסחו לא נכון, לא צודק ולא הוגן. כתוצאה מהקמת השכונות החדשות בירושלים העירייה הרוויחה הרבה כסף. היא מקבלת הרבה כסף ממשרד הבינוי והשיכון, וזה מגיע לה בצדק, והפיתוח צריך להיות מושלם ומלא. מי ששמע אתמול את דברי חבר הכנסת ורדיגר יודע - והוא דיבר על השכונות החדשות - שמדובר בתקציב משרד הבינוי והשיכון. הנושא השני - הארנובות ומה שיקרה היום בירושלים יקרה בחיפה ובתל-אביב. אני רוצה לסיים בפניה חוזרת: זה לא ענין פוליטי, זה ענין של צדק ויושר והגנה על זכויות האזרחים. הארנובה היא המחלבה הגדולה של העיריות מן האזרחים, היא עולה על מס ההכנסה והעיריות עושות בנושא זה כנתון שלהן.

מ"מ היו"ר ח. רמון:
רבותי, כיוון שלא תהיה היום הצבעה אני מודיע שהיום אנו מסיימים את הדיון בנושא.

י. ארידור:
יתנו תשובות, אבל יכול להיות שתהיינה הערות.

ע. וכסלר:
ארידור ותיכון - בשביל מה מנוקש הכסף. הכסף מנוקש בשביל לכסות גרעון הנובע מאחזקה והדבר הזה נכון גם לגבי פרויקטים שהוקמו על-ידי קרן ירושלים. קרן ירושלים עושה הרבה דברים בירושלים ובמשך 15 שנים היא בצעה פרויקטים בסדר גודל של 600 מליון דולר ויש בעיות של תחזוקת הפרוייקטים. קרן ירושלים איננה מממנת את אחזקת הפרוייקטים. בשכונה כמו רמות רחב הכבישים הראשיים הוא 30 מטר, יש קווי תאורה ארוכים, יש פסי ירק והתחזוקה של הדברים הללו נופלת על העירייה. הכסף המנוקש כאן איננו מנוקש לצורך כיסוי גרעון שנבע מפיתוח אלא לצורך גרעון שנובע מהתחזוקה. בגלל אילוצי התקציב בשלוש השנים האחרונות יש פיגור חמור בהשקעות פיתוח ויש בעיה חמורה בשכונות החדשות. יש היום שתי שכונות שלא ציפו את הכבישים בהן בשכונה אחרונה של אספלט וכתוצאה מכך קווי הניקוז לא קולטים את המים כי גובה הכביש הוא לא בגובה קווי הניקוז.

ד. תיכון:
ואתה מבצע את השלמת הפיתוח?

ע. וכסלר:
ודאי. יש תקציב לפיתוח ואתו אנו רצים אחר כל הנושאים שבעולם. משרד השיכון בהערכות שלו מעריך את פעולות הפיתוח בירושלים בסדר גודל של 10-12 מליון שקל בשכונות חדשות

ואין לו תקציב לזה, אבל זה שייך לבושא הפיתוח ולא לבושא שדנים בו כעת. יש בעיה של אי-השלמת פיתוח. את המסים אני גובה לצורך תחזוקה שוטפת ומה שמבוקש פה זה רק לתחזוקה. אין קשר בין רמת הפיתוח שמשרד השיכון עושה או אמור לעשות בשכונות לבין הבושא הזה. גם הפיתוח שעושה משרד השיכון בהגדרה המוניציפאלית הוא לא כל-כך פשוט, כי זה בגד קיזוז אגרות שהוא לא משלם, וזה ההסכם הקיים. לכן זה עונה לדברים שאמר חבר-הכנסת ארידור בבושא זה.

אין לירושלים מקורות הכנסה אחרים מהתקציב הרגיל ומאידך יש פרויקטים שנמסרים לעיריה כמו: מתנ"סים, מעובות וכיוצא בזה והאחזקה שלהם צריכה ליפול על התקציב הרגיל. מה שהוסבר כאן הוסבר היטב. האיכלוס המואץ של השכונות החדשות חל בשנים 1982 ואילך. יש דבר בוסף שצריך לדעת: עד שנת 1982-1983 ירושלים גדלה באוכלוסין בהיקף יותר גדול מאשר היקף האוכלוסיה המתאכלסת בשכונות, אולם בשלוש השנים האחרונות יש הגירה שלילית מירושלים והתוצאה היא שיש פחות כמה אלפי אוכלוסין. יחד עם זאת יש הגירה פנימית בירושלים ויש לדבר הזה משמעות בעלויות התחזוקה כי אתה מתפרש יותר עם מערכות השירותים. יש בעיה של ומבנה הפנימי של סוג האוכלוסיה בירושלים וזו בעיה שצריך לדון בה. מבחינת השירותים זה מקשה על העיריה. השכונות החדשות אוכלסו בעשרות אלפי נפשות אך לא היה גידול של עשרות אלפי נפשות בירושלים בכלל. עלות התחזוקה בנטו היא יותר גבוהה גם בגלל אופי פרישת העיר ומבנה השכונות.

אשר לגובה הגרעון הנאמד על ידי העיריה - כמונן שמשרד האוצר לא עוסק בתקרה. משרד הפנים קיבל דו"ח כספי לשנת 1985 לגבי ההפרש והסיכום היה שהעיריה התחייבה להעלות את רמת ההכנסות שלה.

היות והיתה רמה גבוהה במחיר הארנונה למגורים, ערכה עיריית ירושלים שינוי במבנה הארנונה ומשנת 1986 רמת הארנונה למגורים ירדה ביחס לערים אחרות ואילו רמת הארנונה שלא למגורים עלתה ומצויות בפניכם הטבלאות.

ד. תיכון: אנו מבקשים לקבל את הנתונים לפני ההצבעה.

ע. וכסלר: הארנונה בירושלים, למגורים, היחה מן הגבוהות בארץ. בידיעה שלא יכול להיות מצב שהארנונה שלא למגורים תהיה נמוכה ביותר ואילו הארנונה למגורים גבוהה - ויש קורלציה בין הדברים - עשינו שינוי. העלינו את גובה הארנונה שלא למגורים והורדנו את רמת הארנונה למגורים. בשנת 1987 המשכנו בקו הזה.

היו"ר ח. רמון: אני מנקש ממך וכסלר לתת את הנתונים.

ע. וכסלר: החלטת הכנסת להעלות את הארנונה לשנת 1986 איפשרה לשרי הפנים והאוצר לקבוע תקרות אחרות. שרי הפנים והאוצר איפשרו את העלאת הארנונה למגורים עד 170%.

ד. תיכון: אדוני היושב-ראש, חבר-הכנסת שפירא; אנו צריכים את שיקול דעתך. אמנם הפגישה עם ראש עיריית ירושלים היא חשובה, אך כאן הדברים הם לא פחות חשובים.

ע. וכסלר: לגבי שנת 1986 איששרו שרי הפנים והאוצר העלאת הארנונה עד 170%. בירושלים אושר להעלות את הארנונה למגורים ב-170% ואילו אנו העלינו אותה ב-133%. החליטו שתהיה הצמדה ל-9 חודשים בלבד. אם כן בארנונה במגורים יש באופן ריאלי ירידה במשקלה. עשינו רה איזור בארנונה שלא למגורים. על הבושא עבדה ועדה ציבורית קרוב לשנה. לקחנו צוות של כלכלנים שעשה בדיקה של קבוצות התייחסות כדי לקבוע את גובה הארנונה שלא למגורים. כדוגמא לקחנו את הנתונים בערים אליוזן אנו יכולים להתייחס וביצענו

את הרה-איזור בארצונה שלא למגורים, כך שיש סקטורים שהיתה בהם ירידה מסויימת ברמת הארצונה, לדוגמא מלונות.

תן לנו את הנתונים בכתב.

ד. תיכון:

בבקשה, נכון שיש בשוליים עסקים שמקבלים תוספת אבל התוצאה בטו - ואפשר לראות זאת

ע. וכסלר:

בטבלאות - היא שאנו עומדים במצב שגרמת הארצונה שלא למגורים השתוויו עם המקובל. בענין הארצונה למגורים אני מקבל שהיה עיוות די היסטורי ואני מקבל שהוא נעשה בשנים לא מוצלחות, אך העיריה עשתה פעולות כדי להתאזן וכפי שמר ארידור יודע אף פעם לא חשבנו באידיאולוגיה איך לחפש דרך כדי להסתבך.

יש לעיריה בעיה בוספת שאין לה מקורות הכנסה עצמיים בוספים בגלל המבנה שלה. משטח לא למגורים בהיקף של 4.5 מליון מטרים מרובעים שטח של 2.1 מליון הוא של מוסדות ללא כוונת רווח. כלומר: העיריה בושאת בעומס שאין דומה לו בישראל. מדובר בשטח בו מצויים מוסדות תורניים, מוסדות מוסלמים וכיוצא בזה.

מאז נחקק חוק ירושלים לא נעשה דבר בנושא הספציפי הזה. יש אולי איזה ביצנים. קמה ועדת קוברסקי, הגישה מסקנותיה ויש אולי בפעם הראשונה בסיון לאמץ את החוק ולבצע אותו בצד המטריאלי.

לחבר הכנסת תיכון - במשך שנים אחדות קיבלו תושבי השכונות החדשות הנחה כההליך הסתגלות.

האם אפשר לראות את הנתונים?

ד. תיכון:

זה התחיל מ-30% הנחה בארצונה וירד לאפס.

ע. וכסלר:

אני מבקש נתונים בכתב.

ד. תיכון:

אשר להערות בנוגע לגביית הארצונה לשנת 1987 מראש - עירית ירושלים לא הסתנכה אי פעם

ע. וכסלר:

בספקולציה כזאת או אחרת. אנו עובדים לפי הבחיות הממשלה לרשויות המקומיות. אנו מפעילים את ההפעלה התקציבית בשיטה של תזרים מזומנים מאד מבוקר ולא היינו ממפרנסי הבנקים.

מה תעשה עם הכסף שתגבה עכשיו?

ד. תיכון:

תפ"סים או פק"מים.

ע. וכסלר:

אם יש לך תזרים מזומנים מסודר, למה אתה צריך את הכסף חודשיים מראש?

ס. אלחנני:

אנו גובים כל השנים בחודש ינואר. בנושא זה היה לנו בירור עם משרד הפנים ומשרד האוצר

ע. וכסלר:

וקיבלנו שלהבא לא נעשה את הדבר הזה. ידענו שתהליך ההשלמה של הרה-איזור הוא תהליך לא קל וזה היה השיקול העיקרי בהקדמת התשלומים האלה. אני סבור שמבחינה פרקטית השיקול הצדיק את עצמו, אבל קיבלנו את ההערה של משרדי הפנים והאוצר וקיבלנו על עצמנו לא לחזור על זה. אנו גובים בערך כ-40%-50% מהיקף החייבים, מראש. מבחינת ההיקף הכספי זה יהיה משהו כמו 25 מליון שקל. הצענו אפילו לחשב הכללי באוצר לקבל את הכסף הזה כפקדון אם הוא ייתן לנו את מה שיתנו לנו הבנקים.

יש לנו בעיות ארגוניות קשות מאד בנוגע לגביית הארנובה בירושלים. במזרח ירושלים אנו במצב של 80% גביה. שיעורי גביית המס שווים בין מזרח העיר למערבה. בירושלים יש עשרות אלפי מקרים סוציאליים. יש בירושלים מקרים סוציאליים יותר מאשר בתל-אביב ונחיתה גם יחד ואם לא נעשה פעולות רציניות להבאת אוכלוסיה חזקה יהיה לנו קשה מאד לגבות את המסים.

ס. אלחנני:

אם אתה משווה את מה ששילמו בפועל כל אלה ששילמו מראש את המס ב-פברואר בשנה שעברה

למה שהם צריכים לשלם עכשיו, בתוספת הצמדה מפברואר ועד דצמבר, הרי יש תוספת ריאלית של 10%-12%. כשאמרתי תיורן פיננסי חוץ בנקאי לא התכוונתי רק לספקולציה. אם עירייה עובדת על תזרים מזומנים קבוע, למה היא צריכה את הכסף ארבעה חודשים מראש? אתם לוקחים עכשיו את כל הכסף שתגבו מראש, תקבלו 24%-26% וזה משפר מאד את מצבם של הבנקים. למה העירייה צריכה להיכנס לזה?

ע. וכסלר:

אני לא מבין מה זה תיורן פיננסי.

ש. שמש:

תחילה אשיב לשאלותיו של חבר-הכנסת ארידור. נשאלנו למה דווקא עכשיו יש בעיות. בדברי הפתיחה שלי כבר הסברתי את הדברים ואמרתי שיש הצטברות של הדברים ולא בבת אחת בשנה מסוימת יש חוסר בתקציב. היו בעיות במשך כמה שנים והבעיות לא מצאו את פתרונן והיה צריך לתקן את הפיגור הזה שנוצר במשך כמה שנים.

אני חוזר על הדברים שאמר מר וכסלר, לא מדובר בפיתוח אלא באחזקה השוטפת. הכוונה היא לאחזקה השוטפת. על הנושא הזה אפשר לתת הרצאה שלמה. על כל פנים זה מתבטא לא רק בגידול אוכלוסין אלא גם בדילול אוכלוסין אשר גורם לעתים לעירייה להוציא הוצאות כפולות. צריך לבנות בתי ספר חדשים בשכונות החדשות ובשכונות הוותיקות המתדלדלות צריך להמשיך ולתחזק את בתי הספר. זה שבונים מוסדות ציבור בשכונות החדשות זה עדיין לא אומר שסוגרים מוסדות ציבור בשכונות שמתלדלות מתושביהן. זה תהליך שקורה בעיר מטרופוליטנית. כשהיו בעיות בנושא זה בעירית תל-אביב נערך מחקר המראה כיצד עיר זזה מהדרום, המרכז, הירקון. רואים כיצד בתי ספר מתדלדלים והתהליך הוא שהם ממשיכים ומתדלדלים עד לסגירתם. זה קרה בירושלים וירושלים תפשה תאוצה בשנים האחרונות. ברור שכל הדברים האלה מביאים להוצאות אחזקה בוספות ויש הצטברות של דברים. לכן אחת ולתמיד צריך לטפל בנושא הזה.

לגבי הגרעון נשאלה השאלה כיצד תכוסה יתרת הגרעון. התשובה היא באמצעות הארנובה וגם בצמצום כוח האדם. אם לא תהיה ברירה תוגדל הארנובה. ברור שעיר שיש לה גרעונות חייבת למצוא פתרון לגרעונות שאם לא כן בסופו של דבר העיר תשוקק. כדי שעירייה תוכל לצאת מגרעון היא מוכרחה לבנות את מקורות המימון שלה או מהכנסות עצמיות או מסיוע ממשלתי.

ד. תיכון:

או מקיצוצים.

ש. שמש:

בחלק מסויים יש סיוע ממשלתי ובחלק מסויים יש קיצוצים והתייעלות. ירושלים היא עיר גדולה עם בעיות, עם שכונות רבות ואין לה מקורות עצמיים רבים, כשהעיקר הוא ההכנסות מארנובה למגורים. ערים אחרות, כדוגמת תל-אביב יש להן הכנסות ממפעלים, תעשייה. כאן אם העירייה צריכה להגדיל את ההכנסות העצמיות שלה - זה גובע בעיקר מהגדלת הארנובה.

מ"מ היו"ר ח. רמון:

חבר-הכנסת תיכון, האם אתה מאשר שעירית ירושלים הגדילה ב-1986 את הארנובה רק ב-133%? מה זה רלוונטי?

ד. תיכון:

אתה אמרת שהם לקחו 300%.

מ"מ היו"ר ח. רמון:

אני מבקש להתייחס לארצונה לשנת 1987.
אני חושב שמן הראוי לא לקשור בין שני

ש. שמש:

הדברים כי הארצונה היא נושא בפני עצמו ויש מקום לדון בנושא הזה.

לגבי הפעולות של העיריה - באופן כללי
גם בשנה שעברה וגם השנה העיריה פועלת בנושא הארצונה בהתאם לחוק. אין פה שום
סטייה או עבירה על חוק ותקנות. באופן כללי השיעורים שהעיריה גובה בארצונה
למגורים ולא למגורים הם בהחלט שיעורים סבירים, מתאימים ונכונים. כל ההחלטות
בנושא הארצונה מתקבלות במועצת העיר. לפי החוק מסמכות מועצת העיר להחליט על
גובה הארצונה. מה שהעיריה מחליטה, גם אם זה נראה לפעמים גבוה או קצת גבוה,
היא יכולה אם היא רוצה להעלות את הארצונה קצת יותר מהאחרות וזה מותר לה וזו
סמכותה.

אבל מסמכותנו להחליט אחרת דרך חקיקה ראשית.

ד. תיכון:

לפי החוק במדינת ישראל סמכותה של כל מועצה
לקבוע את גובה הארצונה בה. היו מקרים שגבו
על כס מסויים מיסים גבוהים ונבג"צים היו בעד העיריה ונגד הטוענים. זו סמכותה
של העיריה. אני שוב חוזר ואומר שבירושלים הדברים לא היו חריגים. זו סמכותה של
העיריה ואת הדין היא תיתן בפני הבוחר.

ש. שמש:

לגבי פעולת העיריה להקדים את תשלום הארצונה
לשנת 1987 - העיריה קיבלה את ההחלטה הזאת מבלי להתייעץ עם משרד הפנים ולפי החוק
היא לא היתה צריכה להתייעץ עם משרד הפנים. היא קיבלה את ההחלטה וכששמענו על ההחלטה
הזאת קיימנו ישיבה בהשתתפות בציגי משרד האוצר והעיריה ואמרנו שדעתנו אינה נוחה
מזה, מסיבות שונות. אמרנו שאנו לא רוצים שעוד רשויות תלכנה בדרך זו ולא כל
עיריה יכולה לבהל את תזרים המזומנים שלה בצורה לא מסוכנת. חשבנו שזו יכולה
להיות סנובית ראשונה שתגרור את המערכת למצב לא בריא. סיכמנו עם גזבר העיריה
שזו הפעם האחרונה שנוקטים בפעולה כזאת. הדגשתי שדעתנו לא נוחה מכך

הסבנו את תשומת לבך לנושא הזה לפני חודשיים
ראתה אומר פה היום: דעתנו איננה נוחה.

ד. תיכון:

דבר ראשון שהעלינו היה הנושא הזה והבענו
את דעתנו למרות שהעיריה לא מסתכנת. השתכנענו
שמבחינה כלכלית טהורה העיריה לא מסתכנת והעיריה הודיעה מראש שהיא לא בוגעת
בכסף הזה אלא משקיעה אותו באפיקי השקעה שמתירים לה לפי החוק, כמו תפ"ס ופק"מ.
ישנן הבחינות הציבוריות שלא מתאים שעיריה תעסוק בהשקעות. בשנה הבאה הם לא יבקטו
בצעד הזה.

ש. שמש:

יש לי ארבע הערות לגבי התשובות שניתנו.
לא קיבלתי תשובות על השאלות הבאות: (1) לא
קיבלתי תשובה מדוע האוצר לא מאשר את סכום הגרעון; (2) לא קיבלתי תשובה לשאלה אם
הפרש הגרעון שנותר הוא כ-7 מליון שקל ומתקנים את בסיס התקציב ב-7 מליון שקל
והגרעון שנוצר הוא לא רק שנה אחת. לא קיבלתי תשובה לשאלה מדוע בסיס התקציב מתוקן
לרמה שנתית מעבר לגרעון שהצטבר, מעבר לכמה שנים. (3) לא קיבלתי תשובה לשאלה שאנו
לא יודעים על הגרעון של 1986, כשהעיריה תואג לכסות חריגה שלא ידוע מה היא.
אין זה בכלל יכול להתבצע?

י. ארידור:

ההערה הרבנעית שלי קשורה לתשובה שנתן
נציג משרד הפנים. כשמשרד הפנים מביע הסתייגות מדרך הניהול הפיננסי בהקשר
להגדלת הארנונה, במקום ליישם את ההסתייגות הזאת הלכה למעשה, אומרים לנו:
תנו לנו אישור על ידי ועדת הכספים. תנו לנו אישור לא פורמלי אבל אישור
דה-פקטו וזה על ידי זה שמבקשים מאתנו למלא את הגרעון. בהקשר הזה אני מציע
ליושב-ראש שבשמע את חוות דעתו של היועץ המשפטי של ועדת הכספים.

אני בזהר מלחנות דעה בעניינים משפטיים
שלא בדקתי אותם, אבל לכאורה אם סמכותה של העירייה להגדיל את הארנונה איננה
מוגבלת עד לאותם 170%, לא מתקבל על דעתי לכאורה שאפשר בשנה אחת לגבות
כספים שמגיעים עבור השנה הבאה. אחרת בוצר מצב שהוא לא ייתכן כשיש דברים
בהם העירייה היא כן מוגבלת ויש דברים בהם העירייה היא לא מוגבלת. אבל אם היא
יכולה להקדים תשלומים מעבר לשנת המס, אם זה מותר לה אזי היא יכולה לעקוף
את הדברים שבהם היא כן מוגבלת, כי אתה יכול להקדים את התשלום בחודשיים, בחצי
שנה ובשלושת רבעי השנה. אם אין הגבלה חוקית - אין טעם להגבלה. יש טעם להגבלות
רק בהנחה שהיא לא יכולה להקדים את שנת המס. על זה אני מבקש את חוות דעת
היועץ המשפטי לוועדה.

ד. תיכון:
ישנו חוק יסודות התקציב שהוא מוכר לך
בסעיפים שעוסקים במשרד הפנים. איך זה
ממתדר עם מה שכתוב היום ברו"ח מבקר המדינה על עיריית ירושלים? האם אין חשד
לעבירות פליליות? אני מבקש תשובה לשאלה זו בישיבה הבאה.

היו"ר א. שפירא:
היות וצריך לשמוע את חוות דעת היועץ המשפטי
אנו לא גומרים היום את הדיון. אני נועל
את הישיבה. תודה רבה.

(הישיבה נבעלה בשעה 14:10)